

ОЛ. СЕНИК

П Е Р Ш И Й С Т Р У М

ПЕРШЕ травня
і перший струм —
струм енергії
Дніпрогесу.
Нині вдарники з трибун
промовляють
мотивами весен.
Нині груди
відради повні,
в кожному слові —
тріумф перемоги:
ми вклали
в колони бетонні
страхіння віків —
Дніпрові пороги.
Ми стихії
сили свавільні —
на потужні
електрики токи;
І наповнюєм
білим вугіллям
республіки топки.
— Слава героям
Леніна справи! —
І повинню лине
громохке „ура“.
Ідуть, ідуть травневі лави,
бойові гасла на прапорах.
Ідуть бригади:
Романька, Ільгова, —
кращі з кращих бетонярі,
що на партії
провідні зови
цвіли вогнями червонозорі.

І наляті завзяття,
енергії
ненастанно йшли вперед,
що втоптали
у тіло греблі
бетону
останній кубометр.
Перше травня
і перший струм...
Людні майдани...
Промінясті зори...
Хай наші перемоги —
мільйонами сурм
на всесвіт,
на всі простори!
Щоб знали всі,
гнані й нуждені,
як ми зростаємо сьогодні,
щоб греміла
буйніше, огненніш
епоха червоних Жовтнів.
— Слава героям
Леніна справи! —
і повинню лине
громохке „ура“.
Ідуть, ідуть травневі лави,
бойові гасла на прапорах.
Перше травня
і перший струм...
Людні майдани...
Промінясті зори...
Греміть же перемоги
мільйонами сурм
на всесвіт,
на всі простори!

ПЕТРО РЕЗНІКОВ

Ш А Х Т А Н К Л И Ч Е

— Не може бути? Ви?.. Ви їдете до шахти? О, пропаща душа ваша. Тіло ваше мертво і голова втратила розум. Да, да. На ваших очах я бачу смерть. Ви, шановний друже, забули, що шахта, це... це найбільша в світі каторга. Я вам не раджу їхати.

(Порада ворога-обивателя)

Он плюнет на них и рванет вперед:
Наши настали дни.

(Анатоль Гідаш)

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

1

ВЕЧІРНЯ заграва розіслалась по селу, по садках з жовтоли-
стими вишнями, будинках і городах, позолотою відбилась на
стогах колгоспної соломи і, відзеркалившись у річці, починала
гаснути. По сіроблакітному небі з рідкими, кошлатими, наче лах-
міття порваних штанів, хмарами одна по одній займались зорі.

Максим Йосипович Затока ходив по ріллях. Він не поїхав до-
дому з своєю бригадою орачів. Сьогоднішнє недовиконання двій-
ної норми оранки його стільки розлютувало, що він ладен був і
ночувати на полі, аби тільки позбутись неприємності.

Сердито кладнувши зубами, він склав сажня, зняв його на
праве плече й, тріпнувши то одною, то другою ногою, щоб від-
стала грязюка, вийшов на заворота.

„На погоді стане“, провівши очима небо, задоволено промовив
Затока. І від цього його обличчя молодець прояснилось. „Треба
завтра раніше, щоб надолужити прогаяме“.

Але, ступивши кілька кроків, сплюнув:

— Люд... Хіба б сьогодні не виконати норму? Так ні. Запия-
чив собака душа.

Максим Йосипович не пам'ятає й жадного випадку, коли б його
бригада не виконала денного виробничого завдання. Мало цього:
він пригадує, як вони брали на громадський буксир ціпківців, не
забув, як вороже, не розуміючи буксирів, зустріла їх частина кол-
госпників, та й сам Ціпко весь день ходив сичем надутий.

„А всеж дали зразок роботи! Розворушили ціпківців!“

Сьогодні він сам не свій: сердиться, нудиться, все виміряє, клинки підраховує. „Може, Остап невірно виміряв?“ — Вперше виникало недовір'я своєму товаришеві — кращому колгоспникові. „А все через того... п'яничку... Садька. Коли б вийшов... Е-е-е-х!.. Кузько, Кузько! — Із злістю зідхнув. — До чого ти тільки доп'єшся? Голодуватимеш. Чуєш, Кузько? Го-ло-ду-ва-ти-меш! Правду кажу. А хліба більше, як заробив, не дамо. Ні, Кузько, не дамо! Минулись дурниці! Хто робив — той і одержить. Запам'ятай це!“ — І він, діставши з кишені тютюн, почав крутити цигарку.

— Аго-о-ов! — долетіло в цей час зі шляху. — Пора додому-у!

— Іду-у! Зараз іду-у! — відповів Затока таким же тягучим голосом. Тоді вийшов на шлях, стрибнувши через невеличкий струмочек води, перейшов Яблунову балку і попрямував у село.

2

Цього ж дня, тільки ранком, Стьопка Макушка, коли до нього донісся перший галасливий заспів, нахилившись до качачої ковбані, мимрив без слів пісеньку і обмивав на нових чоботях грязюку — рештки вчорашньої гулянки — щоб доки мати зготує сніданок, вимастити їх дьогтем, а потім і до сільради — важлива справа.

На його загорілому обличчі іскрилась радість, а пошерхлі губи час-од-часу злегка посміхались.

„Піду! Там не буде кому докоряти. А зароблю — Катрю до себе перетягну“.

І ця думка бадьорила його; груди жадібно ковтали повітря. Ще весною, коли сусідські хлопці, ідучи на заробітки, запрошували Макушку з собою, — він відповів:

— Куди? Поміняти рідне село, поля й пахощі квітів? Ні-і! Я залишаюсь. Ідть сами. А я... я й так обійдусь.

Але головне — Катря Заточина. Про неї він змовчав. Але ж сам думав: „погуляю літо, а на осінь — гайда, Катре, гайда до мене!“.

Та сталося інакше. Проїшло літо... вже й осінь минає, жовтим листячком устелює землю, а Стьопка все ж не здійснив свої наміри. Одного разу був натякнув батькові про одруження, та замість відповіді почув нарікання:

— Чужі заробляють, родині допомога є, а ти на батьківській шії вік сидиш.

— У людей і діти, як діти, — піддавала вогню мати, — а тут: виносила на свою голову.

Хоч як було жаль Стьопці кидати рідне село й Катрю, все ж вирішив — піде. Одного разу, зустрівшись з Кузькою Садьком, зговорились. Садько похвалився, що збирається їхати на заробітки. Стьопка й собі — їдьмо разом. Та поговорили і знову забули. Сьогодні ж, ідучи повз Макушин двір, Кузька гукнув:

— Збирайся. Завтра або ж позавтра їдемо!

І Стюпка готувався. Сказав матері, щоб ранець пошила, білизну приготувала, а сам збирався сходити до сільради по довідку — хто він і звідкіля. Захоплений готуванням, він, здавалось, забув про обіцянку Катрі — цієї осени влаштувати весілля, — а неосязно мріяв, обмірковував: куди пойдуть, як влаштуються на роботі, а, головне, скільки він зможе заробити.

Та, почувши знайомий голос, — ноги йому задубіли, до чобіт прилипли щільніше грязюки.

„Катря! Її голос“. — Піднявши насунутий на очі кашкет, подумав Макушка й прислухався.

Але тоді перед ним у всю величність постав Євген Руденко. Пригадавши його, він аж присів, ніби йому хто кілком садонув по голові. Знав: він єдиний на все село, до якого Катря ставиться прихильно. А чого? „Може вона і його любить?“ І від цих думок Стюпку охоплювала лихоманка.

... А пісня лунала. Мельодійний Катрин заспів підхоплювала решта голосів... Чималий гурт дівчат-колгоспниць ішов на буряки. На плечах у кожної лопата, в руках ножі, серпи. Невеличкі з хусточок пов'язані вузлики, прив'язані до лопат, теліпалися за плечима. А всіх їх, наче озброєну чоту юнаків-червоноармійців, стрункими рядами шикувала пісня, що буяла розгойданим морем. Вона наповнювала Болотяне і сусідню вулицю Зелений вигін; силою вривалась у вікна, наче для того, щоб приєднати до себе решту дзвінких, але не чутних з хати голосів, безперервним потоком заливала Саліїв яр, доносячись уривками аж ген до Широкого шляху, де попереду, мов ватажок лебединого ключа, гуркоче трактор, скиглять немашчені колеса колешні та майорить смуга сівалок.

Коли вийшли з завулку — пісня вирвалась, ніби з туги набитої діжки дно, — Макушка міг прислухатись до окремих слів, пізнати решту знайомих голосів. По цьому пустив у ковбаню ганчірку — пухирем піднялась. Відкотив калоші, щоб сховати забризкані ноги. Витираючи краплини брудної води, тернув рукавом по обличчю, і вийшов за ворота. З хвилину постояв. Потім, причинивши хвіртку, приклав до рота долоні, щоб чутніше було, і, не знайшовши кращих слів, гукнув:

— Ей, ви, сороки! Худоби не полохайте!

Пісня на час обірвалась, і замість відповіді вибухнув загальний сміх. Згодом Стюпка почув, як хтось з гурту гукав:

— Катре! Катре! Поглянь на свекрушин дві-ір!..

Але Катря, непомітно зиркнувши на Макушку, мовчки ішла вперед. І Стюпка розумів той погляд. А вже коли гурт дівчат, поминувши ріг вулиці, зник із його очей, — Стюпка повертаючись у двір, де біля ковбані лежали чоботи, думав: „що скаже вона, Катря, коли довідається, що їду“.

3

Максим Затока, витягаючи з масної грязюки ноги, ступав обережно, обходячи калюжі. Перехожого, що йшов шляхом, він

наздогнав лише тоді, коли, поминувши перший із залізним дахом вітряк, збирався повернути низом повз подвір'я лікарні.

— Довгенько, Максиме Йосиповичу, буваєте на полі, — казав перехожий, коли Затока наблизився. — Довгенько!

„Чи ба? Звідки знає? Може наш, іванівський?“

— А так, — відповів, — люблю степ... Роботу люблю... все копався, — наче навмисне сховав дійсну причину запізнення. — Живу ним. Там би й ночував. — По цьому він перекинув з лівого на праве плече сажінь, додав: — Роботи багато, а час біжить і не навздогониш. Доброго вечора! — привітався Затока. — Здалека путь-дорогу держите?

— Не впізнаєте? Сусіди не впізнаєте?

Затока нахилив голову, придивлялись почав.

— Та це ти, Зарудь?

— Він, він.

— Ди-и-ви? А я — хто б то міг, — думаю. З приїздом тебе! — Руку подав. Стиснув її Зарудь міцно. І Максим Йосипович відчув, як його жорсткі пальці до болю здавилися з Зарудевими мозолями, наче зубчастими лещатами — крикнути хотілося. А Зарудь, ще міцніше здавлюючи, казав:

— Колгосп зміцнюєте? Соціалізм будете? Правильно!

— А ти, як? — звернувся Затока з запитанням. — Зовсім, чи погостювати?

— Як вам... сказати. І погостюю, бо маю відпустку, і справу одну зроблю. Доручення від шахти маю, — відповів Зарудь.

Перейшовши місток, що ним дорога з вигона в село врізається, розподіливши Іванівку на Низ та Пришиб, вони пішли вузьким завулком. А ідучи, говорили. Максим Йосипович хвалився досягненнями їхнього колгоспу, про недоліки говорив. А Зарудь розповів, що головна мета його приїзду — наwerbувати колгоспників до шахти.

— Республіка у вугіллі має велику потребу, а робітників не вистачає, — говорив Зарудь, коли розходились по домівках. — Може, поїдете?

— Та хто його знає, — відповів Затока. — Хто ж тоді тут?.. Бригадир же я... По оранці бригадир. — Пішов до свого двору.

І ніч минула в думках. А рано-ранком, тільки но починало роззвиднятися, Затока побіг на колгоспний двір, щоб хутчіше виїхати в поле. Перевіряючи плуги, він почував, що голова йому стала важкою, мов кременем набита. Чому? — Сам не міг зрозуміти.

4

Обабіч — двори; різні двори. Один бідний, зате інший заможніший. Ліворуч здорова з рундуком і пофарбованими віконницями хата Мусія Бабенка, незграбно розсівшись, зад гріє, все чомусь супиться. Праворуч — Максима Затоки: невелика, але чепурна хата, новими вікнами на вулицю позирає, наче всміхається перехожим. Ще торік Затока тином обгородився — лозу в лісництві з третьої частини рубав. В Мусія ж Бабенка батьківський старий, на дубо-

вих, з червоточинами, стовпах паркан. А між них — хата глухою стіною в землю вгрузла, угнулась, ніби стара булана кобила з прибитим задом, перед піднявся, від східців відірвався, а рогова кроква з „гнізда“ виписнула, зуби шкірить — Зарудева хата.

Ще торік, по весні, коли Зарудь приїжджав з шахти погостювати, Мусій Бабенко, перехилившись через свій паркан, хитав головою:

— Е-е-ей, Миколо!

— Чого вам? — питав Зарудь.

— Майстрів клич. Не перезимує хата. Ні-і-і!

— Якось потерпить, — відповів Зарудь. А сам думав: „Є трохи грошенят, за це літо підроблю, а на осінь і перекидаю“.

А коли від'їжджав, Мусій сміявся:

— Роби, роби, Миколо, і мені заробиш!

— Чого це?

— А хату бачиш? На паркан хилиться. Повалить — новий доведеться тобі будувати. Не віриш? Поглянь, — І Бабенко брав з колодязя ключ, стукотів об стіну. — Як решето! Та ти не кивай, а поглянь ось — о сюди! Порохнява! Де й дуб подівся?

— Не колупай, не колупай, передчасно не звалиш, — відповів тоді Зарудь. — Зароблю — перебудую. Крашу за твою поставлю.

Сьогодні ж, засидівшись з сусідськими мужиками до пізенька, Зарудь сам натякнув:

— Товаришу Мамоно! Шукай свата — могорич вип'ємо. Хату продам.

— А сам?

— Сім'ю де подінеш?

— Сім'ю? — знизав Зарудь плечима. — А що — сім'я? Заберу до себе. Вже квартиру одержав.

Мужики переглянулись в темряві, частина нишком посміхнулась, мовляв, на якого злидня і кому потрібна!

— Чого ви? — помітив Зарудь вагання. — Гадаєте покупця не знайдеться? Ого-го-о! Тільки зашумить! Я дорого не візьму, на дорогу, сім'ю перевезти. А в ній ще й жити можна. Що похилилась. Єрунда! Далі Бабенкового паркану не впаде!

— Ха-ха-ха!

— Добра підпорка!

— Та в Мусія в'язи такі, що видержать! — Сміялись мужики. Бабенко, невдоволено совався по сучкуватій вільсі, бурчав.

5

Стьопка прийшов до Катрі давно. Охопивши руками її талію, він замріяно дивився впродовж чумацької дороги, ніби перелічуючи зірки. Катря так само, поклавши на його плече голову, мовчала.

Увесь вечір, доки він не приходив, ба навіть ще з дня, саме з того часу, як Катря почула, що Стьопка, не сказавши їй жодного слова, збирається десь їхати, — їй серце затенькало, а куточки блакитних очей іноді наливались теплими слізьми. Але разом

з цим вона й вірити собі не хотіла. Може то все брехня, що він, Стьопка, кине її самотню?

Тепер же, довідавшись, що то все правда, почувши від Стьопки підтвердження, Катрі здавалося, все стало ясне, а разом з цим і страшно, гірше за несподіваний постріл з гармати. Вона знала: Стьопка любить її. Аджеж не раз він, дивуючись з Катриних закидів, цілком серйозно заявляв:

— Чудна ти, Катю! Де в селі є дівчина, щоб я поміняв тебе на неї!

— Не кинеш? — пильно вдивляючись йому в очі, допитує Катря.

— І не думай! — відповідав Стьопка.

І Катря вірила його щирості й правді. А одного вечора — місячно так було. Як зараз, пригадує. В левадах гуляли... Ах! Хіба можна забути той вечір? Ніколи Катря його не забуде. А тепер? „Поїде невідомо куди, одвикне, забуде, що й зналися, іншу покохає“, — блудили в Катриній голові думки. І тоді пригадалися Марфа Гаврюкова, Михайло Короб — гуляли вдвох. Так само, як і вони, кохались. Сватів Михайло збирався присилати. А потім... Потім до Червоної армії забрали, забув про все, крашу знайшов, з дружиною додому приїхав. Та й то не біда. А тож манив, листи писав, що скоро приїде, весілля справлятимуть. А діждалися: поглянула в слід, заплакала. Пройшов мимо — привітатись не схотів. До дружини посміхнувся.

— Не може бути! Ні, ні!.. — Прошепотіли губи. Ще щільніше притулилась до Стьопчиних грудей, серце перестукує, наче маятник годинника. Промовила:

— Стьопо!.. Облиш!.. Не треба їхати!.. Любий!..

І замовкла. Мов перелякана, здригнула, випорхнувши з Стьопчиних обіймів.

...Проти Бабенкового двору забрежали собаки. Обступили згорблену постать, під ноги кидались.

— Ей ти, куркуль! Собаками цькуєш! Знаю тебе! Пішла-а-а!.. — і постать припала до землі.

— Хто там? — озвався Стьопка.

— Стьопо!.. Брате! Іди до мене! До мене, друга твого Кузьки! Понімаєш?

— Це Садько знову п'яний, — промовив Стьопка, збираючись іти.

6

— Жі-і-інко!.. — Репетував Садько, вовтузячись біля фіртки, Жона! Відчиняй! Не бачиш? Я іду! Кузька твій!.. Понімаєш? Відчиняй, кажу!

В хаті, блимаючи каганцем, світилась лампа. Садькова Василина, дізнавшись від людей, що чоловік і сьогодні не пішов на роботу, схилилась до колиски й тихо хлипала. Почувши чоловікове репетування, хутко підвелась, полагодила на голові хустку, сховавши пасма волосся, протерла фартухом очі й, викрутивши лампу, побігла до сіней, щоб відчинити чоловікові, який вже борсався біля ганку, вигукуючи:

— А-а-а!.. Не чуєш? Не чуєш, що твій чоловік, Кузька, страдає? Не чу...

— Чого галасуєш, чую, — відчинивши двері, озвалась Василина.

— Тобі я ніщо. Так?

— Ой лишенько моє! Кинь бо кричати! — благала вона. — Люди на сміх піднімуть! Хіба воно гарно? Облиш, Кузько!

— Учить! Меня учить! Що мені люди? Я сам... Понімаєш? Я сам людина. Я...

І він ввалившись в сіни, кинувся до дружини, але в той же час простягся через поріг. Василина вбігла до хати, вхопила за плакану дитину, й ставши в куточку за шафою, тихо колисала, приспівуючи:

Баю, баю, байки

Пора Валі спатки

Е-е-е... — Е-е-ей!..

А в цей час Кузька борсався, кричав, лаявся. Всунувшись у хату, вдарив кулаком по миснику. Полетів на підлогу посуд, забряжчали під ногами недобиті миски. А він не кидав і ще лютіше галасував.

— Васько! По ktorому случаю не зустрічала? — В груди себе вдарив. — Мене, Кузьку, чому питаю, не зустрічала. Го-во-ри?.. Е-е-ех, ти!..

— Василина простяглася по підлозі, об ніжку стола головою вдарившись, ойкнула, дитину з рук впустила, за груди вхопилася.

— Вставай! — підводив Кузька за волосся. Товкмачив обличчя у свої забруднені грязюкою ноги, знущався, аж доки сам не звалися на підлогу.

Так пролежав до ранку. А коли, лупнувши очима, відчув дріж і холод сірої земляної підлоги — переліз до печі, голову вкутав...

Коли Стьопка Макушка прийшов попередити, що він повністю готовий їхати на заробітки, застав його там же на печі.

— Не воружи його, Стьопо! Прошу тебе! — Благала з синяками під очима Василина.

Макушка розчаровано поглянув на Садькові ноги, що висунулись з печі, й мовчки вийшов з хати.

7

Збираючись їхати на поле, Максим Йосипович думав:

„Що, коли справді пристати на Зарудеву пропозицію — з тиждень пооратись і гайда на шахти? Аджеж, справді може не вистачає робітників? А вугілля країні — дай! А хто ж дасть, коли не вистачає? Нема кому. Не дарма ж Заруда прислали. А там, гляди, ще й заробити можна“.

З цими думками Затока проходив до півдня. І напевне тільки вони забили йому голову, що забув наказати Свиридові Гилці наскіти коням гарбузів та цей Заточин недогляд швидко виправили, гуртом наготувавши січки. А от, що сьогодні обід без сте-

пової каші і тільки через Максима Йосиповича, який не виділив чергового, як це робив усіх попередніх днів, це дало привід до балачок. Той же Свирид Гилка, поминаючи хліб з водою, недвозначно натякнув:

— Максиме Йосиповичу! Кашки б оце...

— Да-да-а!.. Хіба ж так би... шамонув,— підтвердив Кость Чумак.

— Та ще з бараниною!— додав, смакуючи, Микита Косий.— Ех!..

Затока мовчки підсував коням полову.

— Може, почнемо?— витягнувши довгасте з репнутою спідньою губою й кійкуватим носом обличчя, запитав Гилка.— Вона ще вистигне.

— Я — за!— вихопився Косий.

— А баранини ж. Дивіться який кусень! А жаль!..

— Починай, Косте, сиру.

Максим Йосипович підійшов до гурту. Взявши з Чумакових рук м'ясо, обдивився, помацав, перевіряючи кістки, казав:

— Сховайте! Завтра розумніші ми будемо. А сьогодні—починати треба, не встигнемо. Сховай, Косте!

По обіді, ходячи за плугом, Затока й на хвилину не кидав думати про шахту. І тільки думати. Бо й справді: що він може сказати, знати? Проживши сорок два роки, наче пройшовши буремну путь, Затоці здавалось, що він бачив усе: злидні, холод, голод і радощі. Тричі був у Чорномор'ї, два роки служив у заможного кубанського козака, ходив у заброд рибу ловити, не одну поміщицьку економію відвідав, бачив графські хороби і чистив конюшні „свого“, іванівського багатія. А шахту? Чи хоч здалека бачив її Затока?

Так минув день, другий, третій.

І за ці дні назбиралось стільки питань і непорозумінь, що Затока відчував ніби голова йому поважчала. І серед багатьох тих питань болячкою випирало: „Як же так? Газети кажуть, пишуть, що скрізь безробіття, в Німеччині з голоду мруть, а тут?... Може... може, ніхто не хоче, важко?“

8

І одного дня, саме під неділю, приїхавши з оранки й почувши що Зарудь ходив до управи їхнього колгоспу, вирішив сходити порадитись.

— Чуєш, Катре!— виходячи з сіней наказав Затока,— повітку зачиниш, бо я може допізна затримаюсь.

За ворота вийшов, уподовж вулиці поглянув, наче когось виглядаючи, насунув кашкета й попрямував до Зарудя.

— Дома?

— Кого вам?— озвався з дровнику жіночий голос.

— Микола Петрович дома?— перепитав Затока, ступивши на східці.

— Заходь, заходь!

В хаті перед вікном стояв Зарудь.

9

Санька — дружина Зарудьова, підстеливши під себе лахміття старої ковдри, сиділа на підлозі й, тримаючи на лівій руці дитину, — правою підсовувала в грубку, що під ліжком, вогку торішню солому. Солома сичала, випускаючи з кінчиків бульбашки, лушала зрідка, стрибаючи вогниками до Санчиних босих ніг. Тоді вона знову брала жмуток і, прикриваючи вогонь, пхала.

Між ліжком і лежанкою на підставленому ослоні, підігнувши ноги та реп'яхом уп'явшись в книжку сиділа одинадцятирічна дівчина-школяр — найстарша дочка Зарудя?

Зарудь же з Максимом Йосиповичем сиділи біля столу, ще з того часу, як прийшов Затока, вони і на хвилину не кидали розмову. Спочатку говорили про село, колгосп, порядки й новини сільські; особливо довгенько затрималися на Грицькові Гойдаї, що він втретє кидає й знову з плачем повертається до колгоспу. Але цим якимось більше цікавився Зарудь. Максима Йосиповича ж, особливо в цей день, цікавило інше. Про це він чує не вперше. Крім того — живучи увесь час в Іванівці і активно працюючи в колгоспі, він наслухався і знає різних нісенітниць не тільки про Гойдая. А от шахта — це для нього, та й не тільки для нього, а більшості іванівців, — зовсім незнайома річ.

І Затока питав, здається і жодного питання не проминув. А їх хіба мало?! Які умови праці, годин скільки, зарплатня яка, харчі... І багато, багато іншого. А коли Зарудь все роз'яснив, — Максим Йосипович запитав, коли саме збирається Зарудь від'їжджати.

Санька увесь час поглядала до столу й коли-не-коли прикидала своє слово. Тепер вона, зідхнувши, промовила:

— Не знаю, що воно й буде...

— Як то? — перепитав Затока.

— А так... Хоч поганенька хата, але своя. А продамо... Хто зна, що з нами завтра буде?

— Не журися, Саню! Не загинемо! Та й гірше не буде, як жили раніше. За радянської влади не те, що за старих часів. Дали квартиру — житимемо. Звичайно, коли ледарем чи прогульником стану, — попросять звільнити. Тільки я не думаю. Не нам з тобою ледарювати.

— А постарієшся?

— О-о! Ще далеко до цього! Та чи можна за наших часів, коли все буває, росте й молодіє — старіти?!

— Хе-хе!.. Ти правду кажеш, — посміхнувся Максим Йосипович. — Я старіший за вас, дочку маю хоч зараз заміж, а все ж молодію.

— А нащо та старість? А постаріємось — син годуватиме. Аджеж ростити оно. Правду кажу, синашу? — простягаючи руки до хлопчика, казав Зарудь. А ну, іди но до мене.

— Іг... іг...—підстрибував на материних руках хлопчик.
— Візьми, нехай тобі ще насмикає руку.
— Ну, як? Годуватимеш батька?
— А матері не треба?
— Мати й сама їстиме—жартував Зарудь, взявши на коліна дитину.

Максим Йосипович, відірвавшись від безпосередньої розмови, ніби від безділля, переклав з одного місця на друге кашкета й по тому запитав:

— Не було покупців?

— Не чути! Та я мало кому й говорив. Завтра неділя—оголося.

— Я забув тобі нагадати—що, коли до колгоспу здати? Конюшню ж ми добудовуємо. Ліс потрібний. А з неї матеріалу чимало.

— І правда! Я цього теж не врахував. Треба буде нагадати,—вхопився Зарудь.—Ну, а ви ж Йосиповичу, як? Не їдете зиму попрацювати? Ходив до управи—не заперечують.

— Та - а - к!

— А яка у вас зимою робота? Їж та в стіну плюй. Не правда?

— Звісне діло,—погодився Затока,—Я, власне кажучи, цього й прийшов. Так не заперечують кажеш?

— Чоловіка з тридцять можна. А там одноосібники...

— Я... згоден. Тільки от...—зам'явся Максим Йосипович,—там же теж бригадами?

— Ну, ясно! Бригада—це основна ланка в нашій роботі.

— Ото-от! А в нас... того... не всі люблять роботу. А робити на нього... якось воно...

Не турбуйтеся, Максиме Йосиповичу. Адже у колгоспі одержує той, хто працює?

— Тільки так.

— І в шахті не інакше. Відрядність. Виробив — одержуй! Ні — дзуськи!

Вони ще довго мізкували це питання. І тільки це, бо воно найбільше турбувало Максима Йосиповича.

... А на сході—пожежа. Сходив місяць. Не встиг видертися, як зиркнувши кінчиком у вікно Зарудевої хати, сховався за хмари.

... Під ногами ще чавкотить масна грязюка, наче глевкий хліб до піднебіння,—пристає до підшов.

Зарудь і Максим Йосипович вийшли з двору, зупинились мовчки, наче до чогось прислухаючись.

За річкою ж, попід горою, де-не-де з вікон бризкало світло, співали дівчата. А ген, десь на самісінькій околиці села, ледве чути, мов хвилі густого жита в тиху погоду, плавала мелодія гармонії; вона то притихала, то знову підносилась.

— Молодь... Кров грає,—заздрісно промовив Затока,—гуляють.

— А скільки в ній завзяття? Андрієнків, певно? Гармоніст?

— Ні! Руденка Кирила син. Славний хлопець! Роботящий! До гурту б його... Ну, бувай! Пізно—требу додому. Да... Зажди!—повернувся Затока.—Коли ж ми розпочинаємо?

- Швидше треба. Шахта не жде! Кличе!
— Тільки, щоб гарних, роботящих... Бригаду цілу... Розумієш?

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

1

Про приїзд Миколи Зарудя, та ще й приїзд з певною метою — наwerbувати робітників до шахти, — перших днів іванівці мало знали. Про це було відомо сусідам, — не всім, — декому з родичів та близьких знайомих, що до них заходив Микола, або ж вони, довідавшись, приходили провідати.

Сам Зарудь так само першими днями сидів у хаті, відпочивав.

А коли побувавши в колгоспі, Зарудь залишив там друкованого на машинці з підписом і печаткою шахтоуправи папірця, а до цього, умовившись з Миколою Йосиповичем про утворення в іванівці бригади, вийшли в неділю на майдан і оголосили про це, — звістка осіннім вітром рознеслася по всій Іванівці, перестрибнувши річку, в сусіднє село — Кам'яний Брід.

Спочатку говорили в сільраді, по крамницях кооперативних і в колгоспах. Жінки при зустрічах гомоніли.

— Чули, кумо? — дістаючи з колодязя воду, питала дружина Дмитра Швеця, Горпина Юхимівна. — Кажуть Микола - вівчар хіба ж таким паном приїхав?!

— Перше від вас чую, — відповіла Палажка Миколукова.

— Приїхав же, приїхав, кумасю! Та таке — нагендичилось! На людей не дивиться! Піджак на ньому — так і горить!

— Де ж це ви бачили?

— Люди, кумо, кажуть. Ониська Щербачка на власні очі бачила. — А потім додала: — це ж він, кажуть, і людей збирає.

Так і пішло, як з гори покотилось. Від колодязя гомін, наче радіом, перескочив до другого, третього... А потім м'ячом покотився вулицями, завулками й, перестрибнувши поріг, ускочив до Прокопа Крутька в хату.

— М-гу... Цікаво! — подумав Прокіп. — Треба сходити, довідатися.

— Кинь, чоловіче! Що ти хочеш від нього? Вівчар. — і більше нічого.

— Не-е-е, жінко! Не туди говориш, значиться, неправильно! А говориш тому, що нікого в тобі поняття немає. Був вівчар — це факт. І я скажу — був...

— Вівчар — вівчарем і помре. — Заперечила дружина. — З кравця не зробиш шевця.

— Е, ні! Неправильно, говорю. Та що у тебе за поняття таке? — знизав Прокіп плечима. — Хто я? Я по-твоему хто? Кравець? Ні. Швець? Теж ні. Чи може лимар?

— Та... куди з твоєю макушкою?

— От і неправильно! А це тому, що в тебе, значиться, поняття про війну немає. А Прокіп... Е-е-е, Прокіп Крутько ось цими, —

показав він на ноги, — всю Венгрію й Карпатські гори зтоптав. Зна-а-аю! А ти... Що ти? В окопах не страждала, вошей не годувала і про громадянську війну поняття не маєш. А я... Ого-о-о!.. Не одного білогвардійця з коня зсадив. А чоботи латав на хронті? Латав. Значиться швець. Штани латав? Латав — кравець, і збрую коням чинив, тому я, значиться, в антілерії служив.

— Прирівняв свиню до поросяти. — перебила йому дружина. — Там злидні тебе примусили.

— О, правильно! І я кажу — злидні. А тепер подозволь тобі такий опрос: що Зарудя, значиться, примусило вівчарювати? Га?

— Та відчепися ти ради христа! Пристане, як смола шевська!

— Тю — ти!.. Я ж хочу, щоб у тебе поняття було, а ти репетуєш.

— Спершу сам навчися того поняття, щоб голова не пустіла...

— Стоп, стоп! Не піднімай, жінко, голосу. Давай обідати! Давай бо, я значиться, заговорився з тобою, й Зарудя могу не застати. І Швець чекає.

Дружина, бурмочучи, загурчала по припічку коцюбою — діставала борщ. Коли сіли до столу, — сонце, перевалившись за південь, ласкою бігало по стінах і лоскотало Прокопову голову.

2

Біля Шведевого двору, розмістившись на недавно поструганих і кривобоких, з великими плямами сучків, берестках сиділи мужики.

Дмитро Швець — кремезний дядько років під тридцять вісім, білявий з невеличкою борідкою, що вона йому павутинням поп'ялась до вух, та Олексій Масоха — контраст Швецеві — шупленький, голений, з продовгуватим і загорілим обличчям, в ямках якого швидко бігали чорні з домішкою попелу очі, — сиділи недалеко від фіртки.

Проти Масохи — Миколіук Йон (справжнє ім'я Іван, але прозваний Йоном за властивий йому вираз — „Йон зробить, Йон молодець“). Він сидів мовчки й безперестанку палив з самосаду цигарки.

З лівого ж боку Швеця на товстому з горбовиною берестку сиділо теж двоє: тонкий з надмірно довгими ногами і косий на ліве око замухришка — Грицько Гойдай і Скляр Петро. Обидва вони лузгали гарбузяче насіння й, зрідка протираючи вуса, слухали, що говорив Швець з приводу Зарудевого приїзду. Коли хтось з присутніх починав тикати пальцем в Гойдаю, — він недоволено бурчав:

— Кажи не кажи — знаю, що роблю!

— А чого тобі? — приставав Масоха. — В колгоспі не сидиться?.. Тільки на шахту. Охлабучував би червінчики — паном діло.

— Знаю, що роблю! — одне й теж торочив Гойдай. — Спробуй ти!

— О, за мене не турбуйся — пробував! І тепер не відстану! З якої речі дурнів бити, коли є нагода.

— Ти не говорив з ним? — кинувши насіння, питав Скляр. — З Миколою не говорив?

— Сьогодні думаю іти. На Крутька виглядаємо з Шведем.

— Я бачу, — озвався Миколук.

— Що ж він?

— Як стелить!

— Хе!.. Дійсно стелить! — Засовався Гойдай. — Тільки... твердо спатиметься.

— Але не так, як ти думаєш, — хитнув головою Миколук. — Йон просто присоглашаєть. — Решті мужиків пояснив: — Йон говорив, щоб приходили.

Цим часом до двору наблизилось двоє незнайомих. Один молодий і другий Шведєвих років, борідка руда з закрутками. Молодший в сірому, пошитому з червоноармійської шинелі, піджаку неспівміливий. Підійшовши ближче, привітались. Старший питав:

— Де тут у вас живе той, що на роботу приймає?

— Куди саме?

— В шахту, чи що.

— Е-е-е!.. Так це вам не сюди, — підвівся Миколук з місця. — Йон не тут живе. Йон туди...

Доки Миколук пояснював старішому, вказуючи на прикмети, по яких можна б знайти Зарудеву хату, — Швець цим часом довідався від молодшого, що вони з сусіднього села — Кам'яний Брід, і почувши про приїзд Зарудя, ідуть прохати, щоб прийняв і їх.

— Так ви кам'янобрідські? — перепитав він старішого.

— Авжеж!

— То сідайте відпочиньте, а потім підемо разом.

— Ми теж збираємось іти, — говорили іванівці.

А Петро Скляр, користуючись з нагоди, додав:

— А в мене, до речі, й справа до вас.

З рудою борідкою дядько, погодившись, хитнув головою молодшому і вони сіли до гурту.

— Тут така справа, — розпочав Скляр, — що й питати не варто. Пройшла чутка, що ваша артіль розбіглась. Так чи правда це?

— Не чутка, а факт, — поспішив відповісти Гойдай. — Сам був у їхній олійниці й чув, що правда.

Кам'янобрідці переглянулись. На їхніх обличчях непорозуміння. „Чому?... Як?... Через що?..."

— Ми тільки но з Кам'яного Броду, але... цього не чули, — знизав плечима молодший.

— Брехня!

... Прокіп Крутько, вийшовши з двору, витирає на кашкеті крейду, гукнув:

— Пішли, значиться? Пішли!

— Зараз! — Відповів Швець. — По цьому вони підвелись з місць.

— Ходім, чого ж мнешся! — вже відійшовши, гукнув Гойдай Масоха.

Але Грицько мовчки запалив цигарку і попрямував у проти-
лежний бік. На його устах виразно бігала посмішка: „думаютъ
мед. Хел.. Пробуйте!“.

3

Стьопка Макушка після того, як втретє сходявши до Садька, ні
до чого конкретного не домовився, остаточно зневірився, розчару-
вався, а тому на останній гулянці повідомив Катрю про своє вирі-
шення — залишитись удома.

Катря таку заяву зустріла з надзвичайним задоволенням. Але
ж Макушка, давши слово, почував себе не колишнім Стьопкою—
веселим і бадьорим, — а ще гірше пригніченим, знервованим і мов-
чазним. Та й справді! Що Катрі? Хіба вона знає, що Стьопка
і жадного дня не пам'ятає, коли б не докоряв батько чи не точила
черв'яком мачуха. Їй що? Їй аби Стьопчине кохання, ніжність,
ласка... Хіба їй відомо все? Та... звідкіля вона могла знати, коли
Стьопка про це й жадним словом не обмовився.

От і не дивно, що все це призвело до того, що Стьопчине
вирішення в один прекрасний момент зникло, як той перший сніг
ранньої осені. Звичайно, причиною цього в більшій мірі — Зарудь,
звістка про якого не обминула й Макушку, кулею влетівши до
вух. Зневірившись у Садькові, він спочатку був не повірив і цьому.
Але, довідавшись точно, вирішив сходити до Кузьки порадитись.
Він Садька всеж вважав за найкраще обізнаного в цих справах.
І Стьопка не помилявся, бо Кузька де тільки й не був. Смішно
сказати — за останні три роки перепробувати вісімнадцять спеці-
альностей, не враховуючи колгоспу, але це дійсно так. Крім того,
„Садько може говорити“ і тому Стьопка, хоч як сердився на нього,
всеж не збирався відкидати Кузьчиного вміння. І це головним
чином, приваблювало, манило.

Сьогодні ж, збираючись іти до колбуду, де призначено комсо-
мольські збори, Стьопка вирішив піти до Садька за порадою,
а разом з цим довідатись: чи не їде часом і він?

Коли в хату зайшов батько, — він сидів біля столу і смачно
вминав поставлений матір'ю борщ.

— Тільки й роботи, що їси! — незадоволено поглянувши, кинув
батько.

Стьопка промовчав, нахиливши до полумиска голову.

— Чого ж мовчиш?

— Не бути ж не ївши. І я ж робив...

— Ти мені...

— Облиш його, чоловіче, — заступилась мати. — Нехай їсть та
їде. — І вона пояснила, що Стьопка готується їхати з Зарудем до
шахти.

Батько сердито жбурнув на лаву кашкета й по тому сів на
ліжко обіпершись на лежанку. Він і слова більше не сказав. Але
і після того нарікання в Стьопчиних грудях кригою застигла
образу, здавивши лещетами молоде серце, від чого не міг сказати

слова. Недоївши обід — мовчки виліз із-за столу, накинув на плечі піджачок і вийшов з хати, зупинившись на ганку. На городи поглянув. Шумлять в левадах верби, падає листячко, розлітаючись жовтими метеликами. А близько них — тополі гойдаються, неохоче нагинають верхів'я, силкуються здолати неблаганний вітер — і собі шумлять. І так сумно здалося Стьопці, що від того аж груди важче зідхнули. І стоїть він, наче не на ганку, а перед дверима домовини. „Ех, — видавили груди, — ніхто не зупинить!“.

4

— Ну, як дела? — Запитав Садько Стьопку, коли той зайшов до хати. Він лежав на печі, і висунувши голову, розмовляв з сусідою — дідом Юхимом, який частенько заходить до нього палити. Але, помітивши, що Макушка не в настрої, бо очі розгублено впали донизу, додав: — не журись, Стьопа! Падать духом не треба.

— Поговорити зайшов, — не підводячи очей, промовив Макушка. — Про Зарудя чув, що до шахти пише?

— І що ж?

— Як на твою думку? Не збираєшся їхати? Іванівців багато їде. Кам'янобрідці, кажуть, теж приходили.

Кузька потягся, гупнувши об комін ногою, перевернувся на інший бік, руку ліву в голови поклав, замість отерплої правої, пустив у стелю пасмо диму й по тому, перекосивши неголене з великою бородавкою на верхній губі обличчя, відказав:

— Як на моє умленіє — нехай їдуть.

— А ми? — підвівши голову, запитливо дивився Стьопка.

— Я й без них знайду роботу! Не перший раз! Та й що за рація? Привезуть тебе, вкинуть, як у діжку огірки, — роби! А я що, скотиняка? — І він пустивши знову дим, плюнув з печі на підлогу. — Нехай їдуть Я... сам. За те вільний! Схочу роблю, схочу ні. І там де мені наравиться. А з ним — підневільний. А коли мені робота не по серцю? Я хочу — в друге місце переїду... Отож, на моє умленіє — це для нас не підходяща категорія. Хочеш приставай до гурту. Завтра їду.

— Так давай швидше! — схопився з місця Стьопка.

— Завтра — не пізно!

— Сьогодні давай! У мене все готове!

Дід Юхим, який весь час сидів мовчки, одкашлявшись, по закінченні дигарки, якимось байдужо махнув рукою.

— Робота, синку, не втече — встигнеш! Аби ось ці, — показав він на свої в синіх жилах із зморшками руки, — були. А робота завжди знайдеться.

— Так у мене ж є! Руки є! Погляньте які! Тільки роботу дайте!

— І буде, — заспокоював Садько. А що ти турбуєшся — здря! Хто раніше поїде: ми чи Зарудь? Ми! А він... дожидай доки людей назбирає. А ми ось — ти, я... Знялись і полетіли! А до нього, як на моє умленіє, ніхто ще й не пристане.

— Значить, завтра? — ледве діждавшись, коли Кузька закінчить свої „доводи“, випалив Макушка.

— Об'язательно! Ти де думаєш іти?

Стюпка відповів, що в них сьогодні комсомольські збори — ви йшов.

На дворі починало вечеріти. Скрипіли вози — селяни повертались з поля. На сусідній вулиці, дрибочучи, мекали вівці і вигукував вівчар — ішла отара. Стюпка, упевнено ступаючи ногами, ішов швидко. Садькова згода, здавалось, влила до його жил свіжий струмочок крови.

5

Те, що до Миколи Зарудя раз-у-раз заходять люди, Бабенка Мусія нервувало. Хто не йде, та все мимо його двору. А люди... хіба тепер люди? Вибаранчить очі й зорить через ворота. А вчора одна аж пристояла навшпиньки: „Чого пнешся?!“ — Не витримав Мусій Антонович. А все через того вівчаря — Зарудя. Доки не було — й жилося Бабенкові спокійно. Податок заплатив, страховку дострочно вніс. А це й з хлібозаготівлею розщитався. На двісті десять пудів квитанцію має. А треба було двісті. Хто насмілиться сказати, що Мусій Антонович не передовик? Не виконує державних зобов'язань? „І собака в двір не ходи“, — задоволено посміхається він. Правда, хліба він не возив більше, як одного разу. Зате в нього на елеваторі свій хлопець. А сала Мусій Антонович не поскупить. Коли було селом пройшла недобра чутка — засумував. Все думав, як краще вискочити. І надумав: „мое діло маленьке — квитанцію маю. А квитанція — закон. А з ним нехай, що хочуть — хоч на бантину. Я своє зробив“.

Але воно дехто поговорив — і замовчав. Тепер Бабенко злиться гірше вовка, що три дні не бачив їжі.

— Чорти вас носять! — Бурчить ходячи двором. — Життя настало! Собаці спочить не дадуть. Ех!.. Та замовкни клятий! — Тупнувши ногою, grimнув на Сірка, який і на хвилину не вгавав шарудіти дротом, гавкати. — Кому кажу? Скажений!.. — вилаявся Мусій Антонович. За цеп шарпнув так, що Сірко аж гавкнув, перекинувшись через голову. Потім сердито підштовхнув ногою, до повітки поволик, за стовп мотузкою прив'язав. — Сиди окаяний!..

Та це „дрібниця“ для Мусія Антоновича. А от, коли одного разу побачивши, що до Зарудя зайшов Денис Войтенко — тесляр, який винен йому аж сім днів роботи, а Мусій Антонович якраз сам збирається перебудовувати, — смикнуло за серце „Як же це? Він же винен. А поїде... дожидай, доки знову повернеться“.

А, крім цього, знав: виїде частина — колгосп зміцніє, менше хліб їстиме й заробіток..

І все це корчило, гадюкою ссало Мусія Антоновича. По свому подвір'ї ходить і наче не впізнає його, з місця на місце реманент переставляє, на сім'ю злиться та все поглядає на Зарудеву хату, прислухається.

Одної ночі думав блошиці заїдять від бессоння. А ранком, не встигло розвиднитись, схопився. Накинув чумарку, вийшов на тік. Потім обійшов поза клунею, городом і до Зарудя в двір. Саме тоді до нього забігли колгоспники, їдучи на поле. У дровник заглянув, проходячи понад вікнами хатини.

— Чого це ви самі? — відчинивши сінечні двері, питала Санька. — Ідіть до гуртку!

Мусій Антонович здригнув від такої несподіванки, зняксовівши, відповів:

— Е-е-е!.. Зозуляста моя.. Курочка зозуляста ходить до вас... Хотів відшукати. І таке — двору свого не знає... Доброго ранку, здрастуйте! Дома? Микола Петрович, дома?..

— В хаті. Люди прийшли до нього.

— Так, так, — і бороду пригладив. — Збирається, значить?

— Авжеж.

— А коли ж їхатимуть?

— Скоро! А коли — не знаю, — відповіла Санька.

Бабенко, не промовивши більше ані слова, з затаною в грудях злістю попентав через город. Але спокійної хвилини Мусій Антонович вже не мав. Першої-ліпшої нагоди наставляє вуха, прислухається, насторожується.

Сьогодні, пораючись по господарству, почув гомін: із Зарудевого двору вийшли люди, а з ними й Микола. Хотів почути, що говорять - бубонять за парканом. Хутко витер полою руки й мерщій через ворота перехилився. «Пішли... побачимо, як ви працюватимете?!» По тому хвилині з десять постояв, прилипши до ворітничі. А коли Микола з товаришами повернув за ріг вулички, — швиденько побіг собі до хати. Та протримався недовго — переодягнений вийшов. Тихенько, ніби боячись гримнути, причинив після себе фіртку й попрямував у протилежний бік.

Дмитро Швець причинаючи хлівця, що біля хати, недовіріливо, але з помітним підозрінням, промовив:

— Що це? Невже так рано хуртовина?

Осіній вітер, наче протягом цілого дня збирав сили, щоб надвечір, рвонувшись з-за левад, зробити несподіваний кавалерійський наскок на іванівські будівлі — улаштувати чергову прогулянку. Спочатку він зі свистом, шелестом вишневим і скріпінням ворітниць пронісся вулицями, не проминувши й жадного завулку. Потім взявся до будинків, клунь, повіток, вкритих сухою, немоченою в розчині глини соломою льоховиків. Спершу налетів на Крутькову й діда Юхима хату. А звідти, горобцем порхнувши з-під стріхи, перескочив на Швецеву. Розлютованим двірником обігнав навколо листа і, наче шакал, накинувся на Зарудову, нерівну й до того ж обсмикану стрішку. Силою нахабности вирвав з півдесятка парок і кинув на середину вулиці. Згодом дістався майдану, зашарудів

мотузкою по залізному дахові церкви — з шумом мчався назустріч Стьопці.

Макушка, насунувши на чоло кашкета і зігнувшись, підходить до колбуди.

Звичайна, селянська, з позаторік добудованою сценою, хата кидала на вулицю світло. Підійшовши ближче, Стьопка побачив у вікні декілька знайомих обличчя.

— Напевне, розпочалися збори, — прошепотів він і взявся за зашпінки, щоб відчинити двері.

У невеликому, з угнутою до підлоги стелею, приміщенні, рівно в діжці оселедці, набито молоді. Частина сиділа на ослонах; де-хто на підвіконнях примостився. Більшість же стояла у проходах і гальорці.

Як про це довідався Макушка, збори розпочалися давненько. Першого питання — про підсумки осінньої сівби та участь в ній комсомолу, — Стьопці не довелось почути й жадного слова. Друге ж і останнє порядку денного так само наближалось до розв'язання.

Пролазячи ближче до сцени, де навколо засланого червоною, з плямами атраменту, скатертиною столу сиділа президія зборів на чолі з Євгеном Руденком, Стьопка натрапив Микиту Косого. Спитав:

— Що за питання?

— А ти що: тільки прийшов?

— Тебе питаю, який вопрос? — гримнув Стьопка.

— Яке питання — такий і вопрос. Про мобілізацію комсомолу до шахти. Поїдеш? — запитав Микита.

Стьопка, промовчавши, поліз далі. Розпихаючи ліктями присутніх, нарешті, діставшись середини й не зводячи очей, механічно спустився на коліна одному хлопцеві. Але в ту ж мить, одержавши під бік стусана, опеченим схопився.

Бути в такому стані, як зараз Макушка, — це значить нічого не розуміти і, мов та сова жаркого літа, лупати очима. І справді? Допіру він слухає промовців: Чумака Костю, Євгена... Але, що до чого — не добре... А все через те, що не чув доповіді Зарудя, який коротко, по-шахтарському з більшовицьким запалом говорив: — „Країні вугілля треба. Домни й мартени чорної їжі просять. А завдання не виконується — прорив... Робітників не вистачає... А в селі вільні руки... Молодь, завзяття. Комсомольці вільні. Серце вогнем палає, — роботу дай. До шахти! Вугілля! Вугілля країні дати! Комсомол мусить першим!.. Да-да! Першим кинутись на вугільні барикади!..“

А разом з тим Стьопку до безкраю дивувало, коли він на комсомольських обличчях помічав ягесь запалення; а приміщення, ніби воно на півтора метри піднялося вгору — вщерть переповнене піднесенням, силою волі, ентузіазмом і, здавалось, безкраїм бажанням. — Чого? І Стьопка його не розумів.

Щоб довідатись, як саме стоїть питання, він був вже й руку підняв, наготувавши запитання, але згадавши про своє запізнення

і що кожен комсомолец, дізнавшись про це, почне глузувати, — вона впала йому на плече переднього хлопця. Впала — і застигла нерухомо.

А коли Руденко прочитав коротеньку резолюцію, в якій виразно підкреслювано доконечність і важливість мобілізації комсомолу, а в останньому пункті перелічив десять осіб, між яких пролунало і Стьопчине прізвище, — тиша порушилась.

— Слово дай!.. Дай, кажу, слово!..

Всі оглянулись, розчервонілий, розпихаючи ліктями присутніх до сцени продирався Макушка.

7

— Боягуз! Труднощів злякався!.. Віддаєш на глум звання комсомольця!

— Геть з очей, негіднику!

— Квитка віддай!

— Країні вугілля треба, а ти.. Зрадник! Підкуркульник!

З ослонів, вікон, проходів і гальорки рвучко, як вибух гармати, і твердо, мов загартована криця, лунали вибухи юнацькі; безперервним потоком заливали до цього переповнений колбуд, від чого здавалось розпливуться стіни й повалиться стеля, щоб роздушити вщент невдачу.

Знервований Стьопка стояв біля сцени. Безсилий перекидати дзвінку настирливість комсомольців, він різав рукою з затиснутим кулаком повітря, і ніби в бурхливе море кремінці, кидав в гущу слова:

— Не війна ж... На хронт мобілізують! Шахта — не війна!.. Ні! Я протестую! Я сам собою хочу розпоряджатись!.. А коли мені там робота не до вподоби?.. Нутро моє не терпить! — Захоплений, знервований, а ще більше сердитий, вдарив Стьопка себе до болю в груди. — Що тоді? Силою заставляти? Не буде цього! Я категоричне не їду...

— Квиток, боягузе, віддай!

— На стіл поклади! Ех... ти! Поклади, кажу!

— Ти мені його давав?

— Комсомол... Ленінський комсомол тобі помилково дав.

— Дай кажу... Женько! — озвався дівчачий голос. — Слова прошу, Руденку!

— Давай — хто там? — провів очима Євген.

Всі, ніби грамофонна платівка, кінчившись, гримнула голкою, притихли. Кожен шукав очима промовця. І, нарешті, вибухнуло:

— Зіна!

— Давай! Говори! — зустріла молодь гучними оплесками.

— Та дайте ж хоч пройти!

— Розступіться!

Запихавшись, Зіна ледве пропхалась до сцени. Макушка ще не збирався кінчати. Але Зіна, маючи таку підтримку комсомоль-

ців, не думала чекати, доки Стьопка уступить місце промовця. Вигукнула:

— Геть, слинько! Р-р-р-ицар — розплакався! Товариші! — звернулась до зборів. — Вугільний Донбас — це серце країни. А від того, як працює серце — залежить життя цілого організму. Нам треба берегти його. Ударників треба посилати, які б допомогли зліквідувати прорив. збільшили б видобуток вугілля, перебудували б старий Донбас!.. А Макушка? Та це ж найбільша болячка для Донбасу. Такі не допоможуть ліквідувати прорив, а збільшать його. Я пропоную викреслити Макушку зі списку! Не треба до шахти нитиків і боягузів і на його місце прошу збори записати мене. Я зможу заступити його...

— Правильно!

— Пиши, Руденку!

— В мене запитання — озвався з вікна комсомолец. Хто ж тоді бібліотекаркою буде?

— Осередок знайде, — відповіла Зіна. — Не велике діло!

— А лікнеп?

— І про лікнепівку сільрада потурбується.

Обіпршись об ріг сцени, Стьопка стояв мовчки й розлютованим звірем, насупивши брови, поглядав на Зіну. Він давно її знає. Ще коли маленькими були і Зінин батько служив у конторі споживчого товариства рахівником, Стьопка знав Зіну. Правда тоді вона була маленькою, щупленькою, з заплетеною косою. Тепер — зовсім не те. Росла, гнучка й бадьора. В голосі мужньою стала. І на красу — кров з молоком, очі — волошки. Якось пригадалось минуле, коли Стьопка тасонував Зіну цурупалком, щоб не дражнилась. А вона тендітна — впала й очі під лід впустила. Ледве підвелась. Злякався тоді Макушка. А тепер на себе злився. „Прикромсати було б гадюку“. Зціпивши зуби, він ледве стримав себе, доки вона закінчила промову. Але вже далі не міг мовчати, гримнув:

— Барахло!.. З тебе шахтар — як з мого... — і пронизавши очима Зіну, метнувся з приміщення.

— Хуліган!

— Стій! — вчепився за рукав Чумак Костя. — Гони квиток!

Рвонувся:

— Відстань!... Хочеш, щоб у морду заїхав?!

— Віддай квиток, кажу!

— Нна... гад! — і він, шпурнувши його на сцену, вийшов з приміщення.

... Вітер не втихав, а, здавалося, ще з більшою силою рвав з дерев листя, задирав стріхи, свістів, наводячи тугу глибокої осені.

По закінченні комсомольських зборів молодь, натовпом ринувши на двері, вивалила з душного приміщення колбуду і розійшлася вулицями.

Микола Зарудь, умовившись з мобілізованими, наколи краще скликати коротеньку нараду, ішов і собі додому з сусідськими хлопцями.

... Темна з густими чорними хмарами ніч починала плакати. Вітром засувало в обличчя холодні краплини, капало за шию і брязкотіло у шибки непричинених віконницями вікон.

З довгої вулиці, ніби жайворонки з височини, багатоголосим і уривчастим передзвоном лунала коломийка; бурхливо долітала до найближчих вулиць Пришибу, то тихо, мов би замираючи, пливла за вітром низом:

На станції гудки гудуть.

Поїзд одправляється

«А мій дитка,—кого люблю,—

На шахту збирається.

Стюпка, коли до нього долетіла пісня, вже повернув на ту вулицю, де живе Катря Заточина. Почувши декілька вразливих слів, зупинився.

А в цей же час Мусій Антонович Бабенко вийшовши з Карасевої хати, куди він зайшов тільки по починало вечеріти, так само зупинився. Але він не прислухався до пісні, а примруживши з густими віями очі, роздивлявся навкруги себе, чи немає часом кого близько, підступив до Карася Корній Семеновича й здавивши йому нижче ліктя руки, пошепки промовив:

— Гляди ж, щоб так було! Обов'язково! Інакше.. ти розумієш це?.. А Кирюха твій.. він майстер на це, зробить, треба тільки не гаяти часу. Швидко робити.

— А коли його не приймуть?—питав Карась.

— Приймуть! Ім давай робочих! Треба тільки так зробити, як я кажу. І мало цього: треба зробити так, щоб і комар носа не підточив. А для цього—мерщій з двору. Привселюдно гони, з криком, лайкою й... Розумієш?..

Карась мовчки ступив три кроки ліворуч і став під вишнею.

— Так, я пішов. Бувай!

— Зажди!—Затримав Корній Семенович. Це ж сором який...

— Кинь ти, сором! Христос спаситель на смерть ішов за людьми, а тобі за себе, свої інтереси соромно? З глузду зійшов! Бувай!—Ще раз попрощавшись, вийшов Бабенко з двору.

... Суглиняста, а до того ж не зовсім висохла від попередніх дощів земля,— вже злегка чвакотіла... Мусій Антонович, проминувши левади та вулиці—Білоштанівку й Зелену,—повернув на свою. До Марченківського двору пройшов попід тинами. Потім звернув на середину—собаки в Марченка злі, галас знімуть. Біля свого двору, як не берігся, щоб не grimнути—упав скажений засув.

— Хтось до Бабенка пішов,—прошепотіла Катря, схилившись до Стюпки.

Промовчав. Сидячи з Катрею під коморою, Макушка все ще горів злістю на Зінку, Чумака й багатьох інших комсомольців,

з якими навіть до останніх зборів товаришував. А в голові безліч різних плянів, намірів. Але і жаден з них не міг задовольнити Стьопку. В грудях каменюкою придушене серце чимдалі сильніше, як розтопленим залізом, наливалось люттю. Він навіть зважувався на те, щоб попрохати Садька відкласти поїздку до позавтрішнього дня, щоб мати змогу „віддячити“ ворогам і в першу чергу Зіні. Але, пригадавши надтоїдання мачухи, повсякденні докори батька і взагалі недосить сприятливі домашні умови,—всі попередні думки ставали шкереберть, мов хвилі, розбивалися об стелю.

На всі Катрини запитання й ласки, на які вона сьогодні, не знаючи про Стьопчене перевирішення, не скупилась, Макушка відповідала формально, байдуже, без будьякої зацікавлености. Це починало сердити Катрю.

Чого ж мовчиш, як той пеньок?

— Ти мусиш мене сьогодні розважати, — відповів Стьопка. — Я сердитий...

— Що з тобою? — допитувала Катря. Скажи, Стьопа...

— З комсомолу виключили!

— Т... Так... — здивувалась Катря. Але потім, пригорнувшись до Стьопки ніжно, казала: — облиш!.. Не треба сердитись! Я... Я тебе й без комсомолу люблю... Стьопо, люблю. Одружимося і будемо жити... Ах, Стьопо! Як гарно жити одруженими!.. Розумієш?.. Діти..

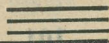
— Та чорт з ними! — Ніби й не чув Катриних слів, гримнув Макушка. — Все рівно з того комсомолу, як з козла молоко. Думав, що хоч роботу дадуть в кооперативі. А тепер... Плывав я на їхній комсомол. Без них знайду! Завтра їдемо з Кузькою.

— Як... Ти... ти їдеш?..

— Так. Я — їду.

— А ти ж казав, що... що залишаєшся?... Що ж це?.. Дурив. І вона, конвульсійно здригнувши, повисла на Стьопчиній шиї, який ніби переходячи вузькою кладкою глибоку прірву, втрачав рівновагу, хитався. І Катря чула надмірний перестук його серця; відчувала, як Стьопка трусився, нервував.

(Далі буде).

О. ГРЕНЕР

ПРО „УДАРИ БРИГАД“ М. ШЕРЕМЕТА

ВБОРотьбі за велику більшовицьку поезію пролетарські поети та ціла Радянська література України мають безперечні досягнення. Основна група комсомольських поетів, мобілізуючи свою творчість на боротьбу за промфінпіння, за соціалістичне будівництво, озброюючись марксо-ленінською теорією, є на певному шляху ліквідації відставання постичної ділянки літературного фронту. Остання продукція Гримайла, Шеремета, Крижанівського і інших — безперечний цюмо доказ. Але досягнені успіхи жодною мірою вважати за достатні не можна. Той факт, що справжній пролетарський поет є поет-боек на фронті соціалістичного будівництва, є знаменний факт, є ознака тої нової якості, що має в найближчій перспективі стати якістю кожного справді радянського поета. А це визначає, що поет повинен опанувати творчу методу матеріалістичної діалектики, це визначає, що поет, виконуючи вказівки тов. Сталіна, повинен опанувати якнайкраще техніку своєї справи, потичної майстерности формальні компоненти мають бути насичені, пронизані класовою спрямованістю, становлячи діалектичну єдність з ідейною суттю твору. За цієї конечної умови пролетарські поети зможуть успішно переборювати дрібно-буржуазні і буржуазні впливи (літфронтський схематизм, епігонство тощо), зможуть давати твори, гідні гасла партії: „за магнетобуди літератури“.

На нашу думку, одна з причин відставання на ділянці поезії криється і в складності технології поезії, порівняно хоч би до прози; тому поети, недостатньо озброєні марксо-ленінською теорією, збиваються на манівці простого ритмованого й римованого переказу часом актуальної теми, але без художньої її реалізації або, звертаючи особливу увагу на форму, знову ж таки через брак марксистського світогляду опиняються в полоні класово ворожих поетів-майстрів. Доводити, ілюструвати це твердження непотрібно, кожний з радянських поетів має твори (в декого їх надто є багато), позначені тим чи іншим відхиленням від правильних творчих настанов. Поет-боек в боротьбі за соціалізм виконає своє завдання, лише опанувавши техніку своєї справи на ґрунті марксо-ленінської діалектики, лише тоді він зможе дати нові ефективні способи для подання тем, що гідного оформлення їх вимагає наша доба.

Миколі Шеремету, що видав третю збірку поезій „Удари бригад“, належить певне місце серед передової колони поетів, що свою творчість поставили на службу соцбудівництву. Поет свідомий завдань працювати:

„З діалектичним методом робіт
на об'єктивнім ґрунті реалізму“.

і треба відзначити, що це не лише декларативна заява, а й діло поетове, що на шляху опанування матеріалістично-діалектичної методи в останній збірці має безперечний поступ.

Коли в попередніх книжках („У похід“, „Бадьорість“) ми мали чимало ідейно-творчих зривів поета, то в „Ударах бригад“ поет, в основному ліквідувавши вплив неокласиків, переборюючи споглядальність, активно включається в практику соціалістичного будівництва. Інакше поет і не мислить тепер своєї роботи. Його щирі, емоційні рядки — лірика нашої доби:

„Не можу я, не можу бути
За наших днів
Пасивним рядковою“,

треба продумати багато кому з наших радянських поетів. Поема „Тракторобуд“, що з неї ми брали цитати, є зразок по-більшовицькому функціональної поеми, що свідчить про згадувані досягнення поета. З головніших частин поеми („Нальот ЛК“, „Суботник“, „Штурмова ніч“ тощо) не всі мають однаково ідейно-мистецьку вартість, але ж спроба реалізації свого бажання (в „Нальоті ЛК“):

„Щоб кожне слово свідком в РСІ“,

показ, хоч і стислий, „Суботника“, нарешті, центральна частина поеми „Штурмова ніч“, подані поетом з відповідним добром формальних компонентів, — роблять з поеми безперечне досягнення нашої пролетпоезії. Висока політична свідомість поета дозволила правильно показати, як ентузіазм учасників великої будови приходить на допомогу будівництву велетнів соціалістичної індустрії. Суботник — це справжнє свято для всіх трудящих, де „червоноармійці, поети, цекісти“ —

„За суботник ми один
... дали мільйони цеглин“.

Наш соціалістичний наступ відбувається в умовах загостреної класової боротьби, ворог за всяку ціну намагається зірвати виконання промфінплану, значить — будівництво соціалізму. Отже, тоді штурм для ліквідації прориву, штурмові декади, штурмові ночі, про одну з яких на Тракторобуді і читаємо в поемі:

„Ніч таку пригадують віки
Героїчну поему роботи“.

Щирим чуттям зігрітий епічний вступ:

„Кращих, дужчих, молодших синів
Виряжала у похід столиця.
І дорога їм слалась в піснях,
У прапорах шовком шитих.
Їм вагони, од щастя ясна,
Подавала сама Балашівка“

Обстановка бойова, тому й мова стає строгою мовою військових наказів:

„8 дільниця. Механічно-збірний цех.
Зірвали за місяць промфінплан.“

Спосіб бою — взяти штурмом
Розгорнутим фронтом ударних бригад“.

І тоді герої більшовицьких темпів бетоняри Марусін і Місягін з своїми бригадами „ставали пліч-о-пліч з“ червоноармійцями, студентами, комсомольцями“, так розпочалася штурмова ніч.

Наслідком ударної роботи:

„Як у казці, в вечірню зорю
Випинався готовий мур.
І стояли полки бригад.
Із одкритим, веселим лицем“.

Нове соціалістичне ставлення до праці, як до „справи чести, слави і героїства“ — б'є джерелом з рядків „Штурмової ночі“, поданих самим її учасником, запалює читача до дальшої боротьби й перемоги на фронті будівництва соціалізму. У поемі розділи „Суботник“, „Ніч“ не подані ізольовано від процесу нашої роботи

й боротьби. Наша робота сьогодні — реалізація Ленінових настанов 19 року про „тисяч сто тракторів“, що про них окремий розділ поеми, де слова Леніна, подано на фоні тодішньої дійсності (треба відзначити, що з складною контрапунктичною будовою віршу в цій частині поеми поет справився задовільно).

А через творчий ентузіазм штурмової ночі —

„Колони ленінських тракторних тисяч“ —

наближають „Ясну мету“ перемоги соціалізму. Відзначаючи високу ідейно-мистецьку якість окремих частин поеми, вміє користування ритмом відповідно до змісту, оригінальні образи (поет — бригадир ЛК — легкої кінноти), алітерації рим: „поїзд як бікфордів шнур пунктиром диму рветься за екватор“ — треба спинитись на технічних неполадках, що їх надibuємо в поемі. Насамперед — абстрактність в окремих ланках поеми. Даючи, напр., характеристику тих країв, що шдють ешельони матеріалу для Тракторобуду — поряд із задовільними характеристиками Уралу, Донбасу, — про Сибір читаємо:

„Довгим

хвостом

вибираючись

з гір,

Важко

дзвенить

буферами

Сибір“

Пізнати Сибір в цьому абстрактному визначенні, безперечно, неможливо. Часом, дбаючи про алітерації, поет дає абстрактні рядки на зразок:

„Звістка звилася високо-високо“

або з-за тих же алітерацій вульгаризує суть:

„пре напором прямиий дріт“

Ми не вважаємо за доцільне, напр., подавати ударників-бетонярів речитативом старовинних дум:

„що першого звати було Марусін“

Другий Місягін прізвище носив.

Найкращими бетонярами були по заслугі“.

Думаємо, що формальні особливості дум не можуть подаватися для відтворення наших днів і героїв більшовидьких темпів. В цьому уривкові маємо просто зрив ідейний у визначенні Місягіна і Марусіна, як „чемпіонів по бетону“. Звучить воно ніби нічого, але на героїв наших темпів типово буржуазне визначення „чемпіон“ механічно переносити ні в якому разі не можна. Вживаючи заперечних порівнянь, поет в уривку:

„не рокіт бур, ураганів степу“

і не повідь весняної річки —

Креше батальйон червоногвардійців

п'ятирічки“ —

використовує... Івана Петровича Котляревського з його

„Не хмара сонце заступила“

Не вихор порохом вертить

то військо йде.

Але всі згадувані огріхи ажніяк не зменшують значення „Тракторобуду“ як бойового твору; що, намагаючись показати діалектично героїку наших днів, мобілі-

зує кас до дальшої боротьби й перемоги. Друга поема — „Щоденник бригадира“ — присвячена боротьбі на вугільному фронті за соціалістичний Донбас. Та ж висока свідомість поета-учасника соціалістичного будівництва:

„Куди б не ходив, щоб не робив —
почуваю себе стрільцем.
Мульти око відсталий цех.
Взяти штурмом, кинутись в бій,
Щоб робота на повний хід“.

І тому новий підхід до „слави“ поета:

„Найкращої слави я не знаю,
Як гасла свого зустріти рядок
На вулиці чи в трамваї“.

Поема викриває причини прориву на вугільному фронті, показує опортуністичну практику деякого з керівників, показує комсомол в боротьбі за новий Донбас. Високого напруження поет досягає в словах, повних осуду і гніву, звернених до шахт проривників:

„40% — твій промфінплан.
Відповідай, шахто „Іван“.

Ви ж прославили себе в бою,
в шахтах топили Денікіна.
Ви будували державу свою
Шахто „Іван“ — це ваше ім'я?
Чи, може, згадаєте час,
Коли врочисто надано вам
Славе ім'я „Ільча“.
Де ж загубили його ви?

Але поема рясніє й хибами, про які треба сказати насамперед. В першій частині поеми „Лист до дружини“ ми стрічаємось із своєрідним „акмеїзмом“ в свідомості. Герой поеми вважає, що „бувають речі — фатум“. Система скринь і скриньок, письмовий стіл і т. д. мають чудодійну властивість, що сильніша за революційну свідомість. Герой боїться що в разі війни — речі не пустять (!) виконати революційний обов'язок і тому він

„таскає лише

„Щітку зубну, хлородонт, рушник
І книжку якихось (!) віршів“.

Нема чого доводити, що і речовий фетишизм, і заперечення речей нічого спільного з марксистським світоглядом не мають і є випадкове чужорідне тіло в поемі. Та й сам поет, що турбувався, в разі:

— Ворошилов покличе спішно,
ти не вискочив із перин
двухспального ліжка“.

словами до дружини, чи далі про себе: „в соціалістичному перегоні ти краща ударника“, — руйнує свою химерну будову метафізичних систем, речей. В цій же частині поеми, правильно викриваючи, висміюючи червону халтуру, пристосовників, поет зазначає, що не може писати про Генсека, який перебуває в Сталіно на прориві, так, як різні „комсомольські Державіни“. Представника своєї класи Державіна, що співав оди „Феліції“, механістично переносити в нову класову і історичну обстановку ні в яким разі не можна. У нас є халтурники і пристосовники до комсомолу, що нічого, по суті, спільного з комсомолом не мають, але комсомольських Державінів у нас бути не може. Таке поєднання звучить чудер-

нацько і шкідливо, як і паралель „Комсомольця України“ з... Феліцією. (Пропу не Феліцу, а „Комсомолец України“ дивиться!). Привагдно відзначимо, погоджуючись з Шереметом, що Генсеку не треба „поетичного масла і рим золотих до його мундира“ (?!), тобто сюсюкання, ми вважаємо, що добре було б, коли б поети, зокрема й Шеремет, дали низку творів саме про Генсека, показавши, як треба писати по-більшовицькому, ліквідувавши прорив на ділянці показу наших вождів і керівників. Ми вже говорили, що формальна майстерність має бути органічним застосуванням творчої методи. В поемі Шеремет, що в основному йде правильним шляхом опанування техніки поезії на базі матеріалістичної діалектики, має зриви. Так, напр., носіїв опортунізму, що призвели до прориву на шахті, що уможливили шкідництво, наслідком якого в шахті вибух газ, що спричинило смерть п'ятнадцятих шахтарів, цих опортуністів у поему вводиться грайливим, що аж проситься на естраду, ритмом:

„Там немає,
Тут не досить.
Там хоч пробі.
Тута просять.
Пишем, дзвоним.
Дзвоним, пишем.
Увійдіть у стан наш лише“.

Згодом цей ритм переходить у жваву „частушку“

„Всіх у решеті дірок
Не затулити латкою.
Сорок вісім сторінок
Скріплено печаткою“.

Формально все гаразд: і розмір, і ритм, але ж подавати опортуніста як якогось опереткового героя — це значить змазувати суть явища, підходити до нього не діалектично. Подібного порядку є хибі (властиво, вага їх значно менша і в поданні зборів комсомольського осередку. Атмосфера напружена, вбито п'ятнадцять шахтарів, в шахті відібрали ім'я „Львіча“... але труднощі не демобілізують комсомолу:

Комсомол —
значить наступать.
Комсомол —
Значить перемога“

Організовується лава імени п'ятнадцятих вбитих товаришів, і в цій урочистій обстанові раптом коломийковий грайливий ритм:

„Червоня хустиночка, по краях шовкова,
Просьте слова хвилиночку Маня Голишова“.

Після виступу Мані, що оголосила себе конономом:

„сміх, регіт усіх стоим“.

Ми вважаємо, що, лише механістично підходячи до показу зборів, можна поєднати напружену урочисту атмосферу (гарно подану поетом) з „реготом до втоми“. В розділі „Автобіографія, яких багато“ поет виводить комсомольця, мобілізованого на прорив. В Донбасі він, комсомолец, „краще від усіх тягнув упряжку“, але ж він вчиться на інженера, студент другого курсу. Невже ж раціональніше не можна було його використати? Вийшла „автобіографія, який не багато“. За хибу вважаємо недостатній показ нового Донбасу, „Ландшафт шахт“ подано не погано, але людей, що в процесі соціалістичного будівництва набувають нових якостей, стають свідомими будівниками соціалізму, — не видно.

Тоді як старий Донбас в збірці показано достатньо і в поезії „Матеріал до

РСІ", де десятник „апостолом богам моливсь, матюкався в зава й механіка, в техлодей — головотесів", і в поемі розділ „Шахтар в шахту спускається" з кононом і його пісню:

„Зачем, зачем я торопілся
Зачем лошадок быстро гнал",

і знову „В бога, в дивізію (мат, мат), бо вагон забурився, цей старий Донбас не досить показаний в запереченні його Донбасом соціалістичним. Поема вийшла фрагментарною (сам поет її зве „Уривки із поеми"). Деякі її частини не розгортають діалектично попередніх розділів. Так, напр., непогані уривки з газети „Акумулятор" через невідповідне місце в композиції поеми, б'ючи після згадуваних подій на шахті лише по прогульникам, — спричиняється до спаду тої зарядки, що створена попередніми розділами. Треба відзначити відсутність показу ролі партії в боротьбі за ліквідацію прориву, Згадки про ухвалу райпаркому в кінці поеми — безперечно не досить.

Отже, поезма має хиб, не скрізь автор був на височині діалектичного методу „робіт". Хай зриви в поемі будуть сигналами для дальшої роботи. Окремі ж частини, як уже згадувано, особливо у „Міжхатньому становищі", „Атаці на прорив", досягають високого ідейно-мистецького напруження. Поет уміє організувати відповідно поетичну техніку (згадаймо вдалі алітерації — „рупором прапором вгвинчено гвинтом — 15 забитих", порівняння „серце, як стрілка в ампері хить, коли тільки сідає в кліть" і т. д.). Остання поезма в книжці — відомий „Репорт „Моладняка" VIII з'їздові ЛКСМУ". З легкої руки О. Безименського поети і на Україні розробляють цей новий жанр. Для Шеремета з його бойового художньою публіцистичністю, як вона виявилась в останній його книжці, з його установкою на конкретність, відкриваються широкі обрії, опановуючи, кристалізуючи новий жанр, дати справжні функціональні поезії, всупереч дрібнобуржуазній теорії і практиці „Нової генерації". Нс спиняючись докладно на „Репорті", відзначимо лише, що в частині про літературу стрічаємо неправильні характеристики (виявлене ліберальне ставлення до троцькістської контрабанди „Депо" Зорі, що про нього говориться як досягнення), на жаль відсутня майже самокритика. Але в цілому „Репорт" — це дійсно поезма про досягнення лєнінського комсомолу, про героїв більшовицьких темпів — дніпрєдєстанівців, тракторобудівців і т. д.

Абстрактність в окремих місцях репорту — нечіткі образи („по дахові світу пройдемо ми залізізм. кованим молотом"), збивання інколи на звичайну публіцистику, а не художньо реалізовану — це певною мірою „издержки производства" на шляху опанування і відтворення нових жанрів.

Дрібніші поезії, що становлять перший розділ книжки („Сім віршів"), як і поеми, свідчать про успішне переборення споглядальності, властивої значною мірою попередньому доробкові поета. Своєю останньою книжкою він виходить на передові позиції боротьби за п'ятірчку, за соціалізм. Як і в поемах, у віршах Шеремета актуальна тематика поета-учасника соцбудівництва знаходить в основному відповідну художню реалізацію, де не почуємо вже навіть далекого відгому впливів неокласиків. У деяких віршах поет безпосередньо допомагає — „промфінплан гнати до 100%" („Матеріал до РСІ", „Гасла"), в інших намагається синтетично подати нашу дійсність („На варті", „Бюлетень", „Радянська домна"). Саме остання категорія поезій, на жаль, позначена низкою хиб. Так, наприклад, в поезії „Бюлетень з вугільного фронту", де гарно подано переживання поета в зв'язку з проривом на шахті (інколи з перебільшеною чутливістю — „з тремтінням рука робітника розгортає бюлетень"), — стрічаємо неправильні висловлювання, що:

„радість подібну

(мова йде про виробничу перемогу на шахті)

відчути можна

При повній перемозі комунізму",

надто загально звучить закінчення віршу, що раз план виконано на 60%, то

„відтепер справа з вугіллям

стає для всіх чітко і просто, — гонить до 100%!"

Так просто підходити до дальшої боротьби за більшовицькі темпи видобутку вугілля не можна, бо це спрощує складність і відповідальність роботи щодо перетворення Донбасу на Донбас механізований, Донбас соціалістичний, яке відбувається

в умовах шаленого опору класового ворога, що дуже не погано і показав Шеремет і в „Матеріалі до РСІ“ і в „Щоденнику бригадира“. В „Радянській домні“, поряд з правильними, бойовими рядками:

„тільки наші
радянські молотки
збудують нашу
радянську домну“, —

маємо цілком недостатнє пояснення причин соціалістичної реконструкції:

„Домни не житимуть
вік цілий;
до того ж домни —
старі
бельгійські“.

Вірш — один із старіших у збірці (писаний 1929 р.). Ми певні, що на сьогоднішньому етапі Шеремет знайшов би способи показати не тільки згадані причини будівництва велетнів нашої соціалістичної індустрії.

За серйозний зрив у творчій методі поета треба вважати вірш „На варті“. Про актуальність теми говорити не доводиться. Вірш про країну будованого соціалізму, яка щодня „перевіряє стан оборони“ майстерністю виконання міг бути одним з кращих зразків синтетичної поезії, коли б не несподівана для цієї збірки баладність, що її поет не деформує, як поет діалектик, а бере неперекладно в її ідеалістичній суті, що, звичайно, нічого спільного з творчою методою пролетлітератури мати не може. Романтична таємничість:

„У північ глуху ВРНГ

Перевіряє пости.

Мимоволі пригадується „Ночної смотр“ Жуковського із Зейдліца:

„в 12 часов по ночам из гроба встает барабанщик“).

романтичний легендарний дозорець, що:
„на схід
годавсь од Дніпра
пішов навпрошки на Донбас“.

в відповідних художніх метафорах: „ніч наступає з-за барикад темряви“, все це негативно позначається на поезії, свідчить, що поетові треба ліквідувати деякі хвости впливів чужої творчої методи. В розділі „Сім віршів“ Шеремет виступає ще й як перекладач, давши переклад з Гідаша „Помститься“, і з Маяковського першу частину „Облака в штанах“. Не спиняючись на перекладі Гідаша, треба відзначити достатньо високий рівень перекладу з Маяковського. У книжці „Ударь Бригад“ помітне використання деяких способів Маяковського. Почувається робота над Маяковським в ритміці Шереметовій (особливо в деяких частинах поем), часом вплив на конструкції алітерацій („Труд тут труна“), але нічого поганого в цьому немає. Ідейне спрямування поета дозволяє доцільно використовувати деякі способи зі спадщини Маяковського. Уважний підхід до Маяковського допоміг і в перекладі дати відчуття грандіозну образність Маяковського; можна лише зауважити, що на фоні бойових тем нашої сучасності в збірці скорше можна було б чекати перекладу з пізнішого Маяковського, що йшов і прийшов до пролетлітератури. Щодо недолатностей перекладу (їх небагато) відзначимо такий переклад, що змінює суть оригіналу. Наприклад:

У Маяковського

Переклад,

„Угал 12-й час.

„Впада 12-та година,“

„Как с плахи голова казненного“

„Як з колоди голова святого“(!)

Перекладати: „... слово, даже шутка, которые изрыгает обгорающим ртом
он“ — слово жарту вияв, що *виринає* ротом під стелю“, базуючись на звуковій подібності підкреслених слів, не можна, бо значення їх різне. Український пере-

клад звульгаризовує вислів оригіналу. Треба відзначити також чимало нічим невинуватених русизмів: „бровей, об'ятий“, тощо.

Останній розділ книжки „Сатира, памфлет, пародія“. На цій ділянці у нас зроблено дуже мало, між тим, як правильно говорив тов. Любченко (секр. ЦК КП(б)У) „революційна сатира нам потрібна, яка б, не втрачаючи загальної перспективи, була б по конкретних негативних явищах“. У вірші „Міщанин літератор“ Шеремат і дає зразок такої бойової сатири. Тема з літературного життя і побуту, але поет робить з неї актуальну тему нашої сучасності, поет заплямовує, картає обміщанювання деякого з радисьменників, виводячи поета і белетриста, що „жінками, більярдом зійшлися на обивательсько-міщанській платформі“, —

явище таке, з яким треба, „не розговаривать, а драться“, і тому такий зрозумілий кінець сатири, де поет спокійний тон в цьому досконально зробленому вірші міняє на „голос палки оратора“:

„З армії пролетарських письменників
Міщанина геть літератора!“

У памфлеті „Романтикам“ поет, дбаючи, щоб у „музей революції“ не попали „кліше підозрілі“, — дає зразки таких кліше, і скеровує удар проти бляшаного патосу романтиків, проти подання в кривому дзеркалі нашої минувшини. Удар виміряно правильно в основному, але, як на хибу, треба вказати надто механістичне заперечення романтиків (що й досі кладуть коло себе наган, як пишуть), не підкреслено класової функції романтиків в часи, „коли гудки кричать про ганебний прорив промфіанпюну“.

Річ не лише в тому, щоб од романтиків залишилось „мокре місце“, а і в тому, щоб допомогти, нещадно критикуючи, кращій частині романтиків поставити свою роботу на службу соціалістичному будівництву, переробивши ідеалістичну творчу методу.

Ми вважаємо також ототожнювати Фурманова з Заливчим, як зроблено у памфлеті, ні в яким разі не можна.

Ми не заперечуємо значення революціонера Заливчого, який ішов до більшовізму, але ж за одні класові дужки ставити комуніста Фурманова і лівого есера Заливчого — неправильно.

В цілому, як уже зазначалося, збірка „Удари бригад“ становить безперечний поступ на шляху опанування творчої методи матеріалістичної діалектики (згадаймо „Тракторобуд“, „Рапорт“, в основному окремі розділи „Щоденника бригадира“, де поет показує фронт соціалістичного будівництва, дає картини, насичені патосом доби великих робіт, дає героїв більшовицьких темпів); збірка свідчить, що поет виходить на передові позиції боротьби за соціалізм, успішно опановуючи техніку своєї справи, розсуваючи жанрові обрії, змагаючись за велику форму. Ми відзначили і низку зривів у цій збірці, непереборний в окремих поезіях вплив чужої творчої методи, що часом спричиняється до такого використання технічної уміло-сти, яке не повинно бути властивим поетові „з діалектичним методом робіт“.

Треба згадати про такі деталі, як подекуди неуважне ставлення до римн, що дозволяє поетові римувати:

„початківце — закинуть,
готівкою — директивами
Чугуїв — гу-гу-гу“ і т. інше,

про непотрібні, взяті від Семенка, способи переставляти слова, наприклад, „лишедійства для“, „заперечить ніхто не“.

Під кінець треба слинитися і на небезпечних тенденціях, що виявляються в „Ударах бригад“.

У збірці даремно шукати „плавкості“, зграйності і „ніжну лий пісень“. Поет свідомо переборює стару методику, але інколи поет, прагнучи давати конкретну поезію, впадає в надмірний раціоналізм та схематизм, позначений на організації образного матеріалу. Це вже небезпека. Треба, щоб поезія впливала і на чуття, давала емоційну зарядку, а раціоналістичність у формальних компонентах зменшує дієвість поезії, якщо образи сприймати можна буде лише розумом.

Треба вітати перехід Шеремета до „великих форм“. Завдання, що стоять перед радянською поезією, а значить і перед Шереметом, щодо показу героїв більшовицьких темпів (ескізи чого у Шеремета ми вже маємо), показу збірного позитивного типу будівника соціалізму, — вимагають опанувати так звану „велику форму“. Щоб успішніше проходила ця робота, Шереметові треба більше „освожити“ свої поеми, дати їм фабульний каркас, що дозволить уникнути фрагментарності, яка так позначилась, наприклад, на „Щоденнику бригадира“.

Досягнення ж, що їх має поет в „Ударах бригад“, дозволяють сподіватися, що хвиля, які виявилися в цій збірці, поет успішно подолає і буде одним з тих, що дадуть твори, гідні великої більшовицької поезії.

СЕРЕД КНИЖОК ТА ЖУРНАЛІВ

ПАВЛО БАЙДЕБУРА. „ШАХТА № 10“ (нарис). ЛІМ. 1932 р. Ц. 20 к., стор. 46. „На-плита“ (оповідання) ЛІМ. 1932 р. Ціна 15 коп., стор. 28

ДВІ невеличкі книжечки П. Байдебури показують певне творче зростання молодого письменника-шахтаря. Тема обох книжок — боротьба за виконання вугільних промпланів, шахтарський побут, класова боротьба в умовах Донбасу. Обидві книжки мають чималий інтерес і тому вимагають до себе особливо пильної уваги, щоб вказати молодому і, треба сказати, ще неправому авторові ті творчі хиби, а часом і зриви, що є в цих книжках.

Нариси „Шахта № 10“ виникли в наслідок соціалістичної угоди між робітниками цієї шахти і П. Байдебурою, колишнім робітником-шахтарем. Шахтарський колектив зобов'язався допомогти стовідсоткового виконання промплану, а автор дав зобов'язання висвітлити цю боротьбу в художніх творах. Така угода є нова якість в роботі письменника, нова форма зв'язку з масами, з читачами і разом героями своїх творів. Не вважаючи на окремі скептичні зауваження, що, мовляв, „легше брехать, чим обушком махать“, ми з рапорта до арбітра змагання бачимо, що умову з обох боків в основному виконано. Нариси зачитано на прилюдних зборах робітників шахти. Такі форми роботи ми чи не вперше зустрічаємо в практиці літературних організацій.

Нариси досить повно і різнобічно висвітлюють діла й дні „Шахти № 10“. Щоправда, художній рівень нарисів ще не високий. Автор часто збивається з мови художнього показу на шлях простого реєстратора і коментатора

фактів. Автор більше розповідає, ніж показує, розкриваючи внутрішню суть явищ, їхню причинність, він часто лише констатує, а не викриває причини тих чи тих неполадок і засоби їх подолати. Покажемо це на такому прикладі: на шахті — прорив. Треба показати конкретних винуватців його. На шахті помітне гультьайство, слаба культурбота, слаба виробнича дисципліна. Говорячи про всі ці факти, автор не викриває винуватців. Виходить, що винні „об'єктивні причини“, бо автор хвалить керівництво шахти навіть тоді, коли ясно, що його немає за що хвалити. Про це свідчить хоч би таке місце:

„П'янка. Розклад. Немає культурботи. А на шахті при шахткомі є культактив. І ніхто не залучує його до роботи. Тільки Роман Іванович спішить, спішить, але він один, і за всіма не поспіє“.

Та а постава питання явно не відповідає більшовицьким настановам про єдиноначальність, про те, що керівники відповідають за всю роботу шахти.

Є й інші зриви творчого порядку в П. Байдебури.

Він слідом за районовою газетою „Ударник“ стверджує про людей шахти № 10: „Тут героїв немає“. Автор явно заперечує сам собі. Не можна сказати, що герой — весь колектив шахти № 10, адже там є ударники, самовіддані бійці за пром'ял, але є і рвачі, прогульники, п'яниці, ворожі елементи. Автор сам показує і кращі бригади Попова, Рибакіова, і гірших, отже, сам собі заперечує, кажучи „Тут героїв немає, тут герой весь колектив“. Такі твердження ніяк не можна визнати за вірні.

Що автор ще не опанував як слід художню методу діалектичного показу подій і людей свідчить і такий факт: він іноді від сухуватих, напівпротокольних сторінок нарисів вдається в

іншу крайність — романтичний, а не реалістичний показ боротьби з проливом. Так, у розділі „Гудуть камерони“ він штурм висвітлює як якусь стихійну силу. Опис реальної обстановки штурмових днів перетворюється на якийсь гімн шахті:

„Гудуть монотонно, гудуть камерони і катеринки. По рейках гримлять вагонети, здригаючись будять під землею лискучі верстви вугільні й женуть їх тисячі тонн на-гора“.

Цей, досить гарний ляйт-мотив всеж таки побудований на зовнішній красивості. Він показує, що романтичні впливи на автора досить сильні і їх треба переборювати, бо вони є наслідок недостатнього оволодіння діалектичною художньою методою. Схематизм, описовість, констатацію фактів, так само треба віднести до хиб нарисів П. Байдебурі. До речі вкажемо й на неувважність мовних редакторів. Оди з героїв нарисів образно висловлює думку „Страна требует угля на *„весьма и концы“*; редактор переробляє це місце по-своєму: „Страна требует угля на *весь мах и концы*“. Це нагадує відому анекдоту.

Що ми в нарисах „Шахта № 10“ більше відзначили хиб, ніж досягнень, зовсім не значить, що книжка погана. Загальне враження від книжки позитивне. Автор добре обізнаний з матеріалом, що над ним він працював. Іноді мовою художніх образів, а іноді й мовою дифр автор розповів історію шахті, її життя і боротьбу за виконання вугільних планів, він показав, хоч не зовсім глибоко, а іноді тільки зовнішньо людей вугільного фронту — ударників бригад Попова, Рибаківа, Калашнікова. Товаришеві Байдебурі треба підвищити свій художній рівень, вміти синтезувати факти і свої спостереження, давати типи людей — позитивних героїв нашої доби в процесі їхнього зростання, становлення і не тільки показувати, а й активно агітувати художнім словом за соціалістичну перебудову життя, за знищення капіталізму в економіці і свідомості людей.

В оповіданні „На-палта“ П. Байдебурі дає сторінку з життя шахті. Сюжет оповідання досить нескладний: шкідник - куркуль Данило підговорив прогульників і п'яниця Клинець і Юш-

кова під час штурму в шахті пустити „орда“ з метою забити бригадирів комсомольської бригади — Андрія Агеєвича та Балашова. Розгортання цієї події і становить зміст оповідання. Сюжет досить звичайний, хоч автор вміло зумів довести його до кінця і читач весь час задіявлений. Говорячи про творчу методи автора, треба зауважити ті ж хибі, що й у нарисах. Не спиняючись на окремих деталях оповідання, зауважимо, що автор більше говорить за своїх героїв, ніж показує їхні вчинки. Замість показувати самому життя шахті, він заставляє свого героя Балашова вичитувати з зошита, з щоденника факти виробничих неполадок та побутових перекурен. У таких творах автор сходить до звичайної публіцистики.

„Балашов ішов і думав над тим, що було сьогодні на зборах, над тим, що перші кроки ліквідації на їхній шахті хуліганства та зміцнення справжньої шахтарської дисципліни почато. Але це перші кроки, ще багато треба прикласти рук, щоб комсомольська організація, молодь по справжньому взялися до роботи і добили разом із старими кадровими шахтарями вугільний прорив“.

Так легко автор відкараскався від потреби показу всіх процесів, що відбуваються на шахті. В цьому слабкість творчої методи автора. Замість дати процес, дію, він знову й знову дає лише логічний висновок, констатацію фактів, що безперечно знижує якість художнього твору:

„На новому місці він розшукав такого ж, як і сам, куркульського сінка Клинець і вони спільно виробили план звірячої помсти, й сьогодні, за допомогою засліпленого своєю безглуздою помстою і горілкою хулігана Юшкова зроблять свою справу“.

Це не метода, це слабкість художніх засобів у руках автора.

П. Байдебурі працює над актуальною тематикою. В нього багато технічної невправності і творчих зривів, але ми сподіваємося, що автор, переборовши зазначені хибі, дасть твори, гідні нашої епохи. Всі можливості виконати це завдання в П. Байдебурі є.

Ст-ав.

М. МІНЬКО „КОКУСНИКИ“,
вид. „Молодь“. Більш. стор. 170.

РОМАН „Виселок у пилу“, що його був Мінько видав перед повістю „Кокусники“, критика засудила як бульварний роман, як наклеп на комсомол. Після „Виселка в пилу“ автор видрукував нову свою повість для дітей — „Кокусники“, яка одержала третю премію на всеукраїнському конкурсі.

В повісті „Кокусники“ Мінько хотів змалювати переродження бездоглядних дітей, збирачів кокусу (які вже своєю поведінкою дійшли до крадіжок, п'янок, гри в карти тощо) в свідомих молодих будівників, учнів ФЗУ.

Авторові треба було зробити головну дієву особу Гната збирачем кокусу; для цього він батька Гнатового наділяє злістю до родини, „Злий тато“ ховає у своїй кімнаті хліб, вино, консерви, а матері Гнатовій дає щодня лише 50 копійок на базар. Після втечі, Гнат потрапляє до хлопців — збирачів кокусу — Гармоніста, Дмитра, Троші, які так раптово, майже без жодних вагань Гнатових, „перероджують“ його в злодія, п'яничку, картюжника.

Як позитивну персону із збирачів кокусу подано тихого, лагідного єврея Майора, що не належить до кампанії Гармоніста, не програв кокс в карти, бо „його мати, стара жінка, жила тільки сином“. Він добре вчиться, йому навіть боляче за те, що колишній співучень Гнат кинув учитися, потрапивши до кампанії Гармоніста.

„Треба вчитися, як же тепер жити невченому“ (стор. 84).

Гнат між двома полюсами: один тягне до Майора, другий до Гармоніста. Шкода стареньку матір, сестру, Віру, що носить по виселку на коромислі гас по 16 кг. Гнат хотів перейти до Майора, але невідомо від чого вмирає батько і Гната забирає до себе дячок Степан.

Такий, коротко, зміст першої частини. Розглянемо хибі автора.

Насамперед батько Гната. Ця особа зовсім не схожа на людину. Він лише сидить у своїй кімнаті, іноді б'є Гната. Батько це просто якесь „схематичне“ опудало із простим, нескладним механізмом.

„Двадцять років тому Лука Грабина (батько Гнатів, — О. К.) вийшов із села Іванівки... (стор. 6).

„На селі він був за писаря у волості, але згодом, як і багато людей з Іванівки, пішов на завод“ (стор. 8). Так говорить автор про батька. Але чому так вороже він ставиться до родини, — невідомо.

Сестра теж подана, як якась страждальниця. Вона, Віра, закінчила семірічку, дівчина освічена:

„Їй було сімнадцять. Вона хотіла вбиратися чепурненько, так, як і всі дівчата її літ на виселку, але не було з чого. Роботи в неї не було ніякої“ (стор. 10).

Дивно. В країні, де три роки зовсім заїквідовано безробіття, освічена дівчина не змогла найти роботи, а тому гнулася, носячи по 16 кг гасу.

В другій частині вся Гармоністова кампанія попадає до ФЗУ. Автор не спромігся подати діалектичного переродження дієвих осіб і туг робить великий пропуск в їхньому житті, показуючи лише зустріч всієї колишньої кампанії у ФЗУ. Життя, робота у ФЗУ подана поверхово, не вмірковано. Так, приміром, в комсомольського осередку, крім Бені Шварц, ніхто майже нічого не робить. Та й взагалі тут комсомольського осередку не видно, лише натяк на те, що він існує:

„Про комуни, де була Беня з товаришами з осередку АКСМУ, говорять, як і про новий будинок, як про новий перший цех“.

Яку громадсько-політичну роботу провадить ФЗУ, які гуртки існують, стінчасопис, — все це змазано. Цікаво відзначити, що на фоні педагогічного персоналу видно лише Реостата Івановича (так назвали викладача Оresta Івановича).

Вся увага авторова сконцентрована на головних дієвих особах. От чому автор часто-густо не помічає маси. От чому Беня Шварц скрізь відіграв першу роль. „Вона, мов той огонь, усе в неї горить під руками“... Шкода, що таких огнів у автора лише один.

Через концентрацію уваги на дієвих особах автор навіть не помічає людей, що будують новий будинок, новий цех. „А будинок на Пісках ріс та й ріс — причуд швидко. На нього вже не можна було не звернути уваги“... (ст. 136). Навіть на малюнок, що ілюструє розділ про цей будинок, немає жодної

людини, яка б щось робила на „залізних костях“.

Є в книжці й інші помилки, що переростають у наклеп на нашу дійсність. Інженер, син дядька Степана, з ворожим світоглядом, з ворожою ідеологією, антисеміт, хоч сам Степан робітник-машиніст, старий комуніст.

— На них тратять скажені гроші, а вони псують матеріал. Як і всюди. Вчать їх якінебудь необтесані дурні...“ (стор. 126).

Так говорив він про ФЗУ. А ось його думка про закриття церкви:

— „Людам — казав він, — треба раніш щось дати, а потім забирати бога. А їм дасть забірну книжку...“ (стор. 127).

Також не вмотивовано шкідництво ФЗУ Чуліна та Троші. Чому вони зробилися шкідниками? — Невідомо. Їх не намагаються у ФЗУ перевиховати людьми...

Перше, ніж видавати книжку про ФЗУ, Мінькові слід було вивчити його, придивитися до його життя, розглянути з усіх боків процес роботи ФЗУ.

Повість „Кокусники“ є поверховий огляд виховання кадрів, повість не обдумана, не заглиблена в життя нових кадрів, вона невірно показує нашу молодь. Премії вона не варта.

Рекомендувати її молодому читачеві не можна.

Ол. Ковальчук

П. РАДЧЕНКО „ЗАЛІЗНІ ШОРИ“
Повість з життя старої школи
ДВОУ—„ЛІМ, 1931 р., стор. 191,
ц. 1 крб. 25 коп.

ОДНА з вузьких ланок у художній літературі це—відсутність високоякісних творів з життя дітей. Дісно в нас майже нема й одного твору, що більш-менш задовольняв би потреби дитячого читача, що відбив би багатогранну боротьбу дитячого колективу на всіх фронтах соціалістичного будівництва. Пролетарські письменники просто так вважають нижче своєї гідності писати про дітей. Це стверджує цілий ряд невиконаних обіцянок пролетарських письменників. Отже замість високоякісної, в усіх відношеннях, літератури, дитячі книгозбірні наповнені різною макулатурою або ж явно шкідливими творами на зразок повісті Яволовської „Дарка безфамільна“—творів, що виконують класово ворожі нам функції. До того більшість із них захищаються поза увагою критики. Отже, поруч з оглядом комсомольської літератури, що нині проходить, не завадило б зробити огляд і літератури про дітей, завданням якого було б повести класову боротьбу за класову чіткість творів з дитячого життя, притягнути кращі сили пролетарської літератури, до творення високо художніх творів з життя й боротьби дітей на фронтах соцбудівництва. Збірні ти-

пи героїв соціалістичної будови й класової боротьби, з „яких можна було б брати приклад“, про яких казав тов. Косарев на III пленумі ЦК АКСМУ, мусять створити пролетарські письменники в дитячій літературі, серед дітей. Так само письменник не мусить нехтувати і теми з минулого, дореволюційного життя старої школи, щоб, викривши методи „виховання“ за царського режиму, показати зачатки класової боротьби, що точилася по тих школах серед дитячого колективу, щоб на основі минулого ще більш загартувати юнацькі маси на боротьбу за побудову нового безкласового суспільства. Молодняківець П. Радченко, автор відомої повісті „Скрипка“, і взяв за тему для свого нового твору „Залізні шори“ життя старої школи часів імперіалістичної війни 1914 р.

Аж до лютневої революції школа в полоні старих вихователів, що старанно оброблюють своїх вихованців в дусі реакційно-настронених людаїв царату. Але попри намагання Шаврових і Рудих Кость обробити дитячу масу, класова свідомість у школярів зростає шодалі більше. Вони об'єднуються навколо передових учнів, читають „заборонену“ літературу, розвивають густо-посягну патріотичну отруту, за якою виразно окреслюються справжні риси чорносотенців Шаврових. Нарешті, класова боротьба в школі доходить до найвищої точки: робітничо-бідняцька частина учнів на

чолі з виключеним сином робітника, Мотькою Ковалем, що через певні умови мав змогу бути учасником робітничих страйків, організованих соціально-демократичною партією, відверто виступає проти чорноственого керівання школи, ставлячи свої вимоги адміністрації. Такий зміст повісті.

Авторове вміння оформити, зорганізувати життєвий матеріал, глибоко розкрити психоідеологію дітей підносять твір на певну височину. Окремі постаті з маси школярів заслуговують на увагу як характерні носії ідеології тієї чи іншої частини колективу. Зокрема найкраще автору вдалося розкрити психологію Мотьки Ковалю. Від несвідомого прихильника хулігана Омелька до організатора шкільного страйку—такий поступово даний переверот у його поглядах, що складався під впливом певних, умотивованих подій. Спершу в ньому прокидається напівсвідомий, анархічний бунт проти закостенілих порядків, далі під впливом літератури, арешту батька-організатора страйку на металургійному заводі в ньому прокидається класова свідомість, що дає йому змогу зрозуміти справжні шляхи боротьби з шкільною адміністрацією як ланцюга загального самоврядування. Лютьєва революція завершує формування його свідомості. Так само яскравими вийшли постаті Женьки, Павла, Байди—особливо останній, світогляд якого так само, як і Мотькін, ґрунтовно перероблюється. З другого боку, автор зупиняє увагу на таких постатях як Оленьок, циган, що були сліпим знаряддям у руках чорносотенців Шаврових. Проти них і скеровують вогонь представники класово свідомої частини школярів. При чім автор надзвичайно вдало розгортає боротьбу між цими двома, по суті класово-ворожими таборами, розвінчуючи перед усім колективом представників її групи.

Найкраще з-поміж учителів, автору вдалося змалювати Шаврового—яскравого представника реакційно-чорносотенної частини вчителів, з певними класовими думками і цілями. Проте, на нашу думку, автор зробив помилку, малюючи всіх останніх викладачів на зразок Шаврового. Адже ж в той час і серед інтелігенції була певна частина революційно настроєних

людей, що так чи інакше гуртували навколо себе класово-свідому частину школярів, допомагаючи оформити її світогляд. За такого аж надто схематично поданого, з не цілком виразними думками, Павла Григоровича вважати ні в якому разі не можна. Другою серйозною хвилю твору є невміння автора відбити революційні настрої серед робітництва, на яких він зупиняється в останніх розділах повісті.

Не зумів автор подати і корінний злам у свідомості окремих представників робітництва (напр., Ковалю). Більш того, характеризуючи робітництво як неорганізовану масу, що стихійно виступила проти адміністрації заводу, автор просто допустився шкідливої політичної помилки. За автором виходить, що напередодні Жовтня робітники (в цілому) ще не цілком усвідомили шляхів боротьби з самодержавством, ще не цілком визначилися як класа, якій, окрім рабства, нічого губити, але яка оволодіє усім світом. Про це каже, хоч би така цитата: „Тим часом робітники бігли до своїх цехів, сами не знаючи—чого, але почувачучи, що неодмінно треба якнайскорше стати до своїх місць і розпочати працю. Хвилину тому, вони ще з насолодою і задоволенням били Полікарпа Івановича, коли б хто начав—били б і Аронова, і поліцаїв, усіх били б, а це раптово злякалися чогось; здається, злякались самі себе (С. К.), своїх думок, своєї до біла розпеченої злості й побігли, дивуючись, як це все могло статись і де в них набралось стільки сміливості. „Робітники, тільки біжучи, зрозуміли, що самовільно пішли проти влади, проти її законів, проти управителя Аронова. Де бралась рішучість, зневага? Як піднялись руки? І ставало моторошно, лячно за самого себе, за свою родину, за свої темні кутки хат, за мізерний заробіток, за спокій, за ті кілька годин жebraцького відпочинку десь у загальному кутку харчівні, коли шумить, п'яніє голова й хочеться шматками вирвати своє власне, мізерне життя й жбурляти його межі очі всім ситим і гладким. *Невже тепер доведеться зі всім цим розстатись, загубити і те, що було?*“ (ст. 178, підкреслення моє.—С. К.).

Хто ж тоді творив революцію? Автор, з другого боку, всіма рисами героїв наділяє окремих представників

робітничої класи (Коваль, Йосип, Годоватий), маючи їх не як типових представників, що відбивають погляди своєї класи, а як якихсь „надгероїв“, що стоять вище неї. Помилковість такого твердження очевидна і доводить її немає ніякої рації.

З художнього боку твір написано значно краще, порівнюючи з „Скрипкою“, що мала цілий ряд художніх

зривів, помітне авторове зростання в бік оволодіння ним творчої методи. Попри цілий ряд помилок, твір заслуговує на увагу як один з небагатьох зразків серед творів сучасної художньої літератури з життя старої дореволюційної школи, і безперечно знайде свого читача серед робітничо-колдгоспної молоді.

Ст. Король.

КОМСОМОЛ У ТВОРЧОСТІ РОБІТНИКІВ - УДАРНИКІВ ОДЕСИ

КОМСОМОЛЬСЬКА тематика посіла певне і досить значне місце в творчості робітників-ударників Одеси, причому автори творів про комсомол — переважно теж комсомольці, молодь, найкращі бійці за промфінплати соціалістичних підприємств міста.

Тут ми спиняємося на творчості початківців, переважно членів заводських літературних гуртків, як от: гурток Січневого заводу, зав. Жовтневої Революції, заводу Леніна тощо. Тобто ми тут, в основному, обминаємо творчість поетів і прозаїків одеського „Молодняка“, що в їхній роботі комсомольська тематика посідає першорядне місце. Проте, комсомольська тематика в творчості молодняківців Одеси, безперечно, може і мусить становити окрему і ґрунтовну статтю, статтю, що повинна з'явитися у найближчому часі.

Завдання ж нашої статті є показати, як початківці, робітники ударники призвані до літератури, показують комсомол у своїх творах, які основні досягнення, які вади і хибі є в цих творах.

На сьогодні ми вже маємо ряд творів ударників Одеси з комсомольською тематикою. Це передусім книжки т. Горохода („Перша вдарна“) і т. Трояновської („Наша комуна“), ряд нарисів, оповідань і віршів, друкованих в „Металевих днях“ і „Трибуні робселькора“.

Отже, спинаємося спочатку на книжці „Перша вдарна“ — книжці, що безперечно заслуговує на увагу. Автор її тов. Гороход — робітник-ударник машинобудівного заводу ім. Леніна в

Одесі. Гороход розповідає про першу комсомольську бригаду на своєму підприємстві. Бригада комсомольців бореться за піднесення трудової дисципліни, за ліквідацію прогулів, за раціоналізацію, за виконання і перевищення планів. І ось з'ятувавши творчий ентузіазм, інтенсивність роботи з вивчення виробництва, з раціоналізацією виробництва і виробничих процесів, комсомольська бригада показала зразки більшовицьких темпів, зразки більшовицької праці. За короткий термін бригада зуміла збільшити свою продукцію у 12 разів, випускаючи замість 10 свердлярок—120.

Особливо яскраво автор розповідає про раціоналізаторську роботу комсомольської бригади. Гороход показує, як вимога країни на нові і нові машини поставила перед комсомольською бригадою ентузіастів завдання напружити свої сили, напружити свій мозок, з'ятувавши з ентузіазмом і завзяттям у роботі глибоке вивчення техніки, раціоналізацію виробничих процесів. Причому, треба відзначити, що автор, розповідаючи про всі раціоналізаторські заходи, винаходи і удосконалення, розповідає про них надзвичайно зрозуміло і просто. Ці винаходи і удосконалення стають приступні і зрозумілі навіть некваліфікованому, необізнаному на всіх цих раціоналізаторських процесах читачеві.

Проте, у книжці Горохода різко відчувається *метода художньої знеособленості*. Конкретних людей у книжці зовсім нема, їх подано якось „оптом“, „гуртом“, якоюсь сірою масою без обличчя, де всі особливості окремих людей стерті. Усі підстрижені під одну грівку. Автор говорить „огулом“: приміром, „комсомол сміявся“, „комсомольська братва“, „наша бригада“, „старі робітники“, „дирекція“, „пар-

тійні організації" і т. інш. Але показати конкретного комсомольця, або старого робітника, або працівника партійної організації автор не спромігся. Ці люди в Горохода, по суті, не мають ні ім'я, ні обличчя. Автор здебільшого обмежується загальниками, як: „дехто“, „один із“, приміром: „дехто з ударників має сумнів—чи впораємось“, або: „лише дехто з маловірів, забачивши нас, кепкуючи, запитує“... Але показати конкретну постать цього ударника, що „мав сумніви“, чи постать „маловіра“, викрити його класову суть, викрити ці причини, що зумовили його хитання і т. інш. — цього автор не зробив. І це, звичайно, зменшує вартість його твору, що, безперечно, в основному вдало агітує за опанування техніки, за раціоналізацію.

Гостро відчувається ця прикра знеосібка в показі героїчного комсомолу і в книжці тов. Трояновської, робітниці швацької фабрики ім. Воровського. Її книжка — „Наша комуна“ — це кілька сторінок про комсомольську виробничу комуни ім. КІМ'у на фабриці Воровського, про героїчний шлях цієї комуни. Короткий зміст нарисів, приблизно, такий: комсомол фабрики Воровського організовує юнацьку бригаду. Боротьба за темпи. Боротьба за якість. Комсомольська бригада перетворюється, переростає у виробничу комуни. Труднощі шукання нових організаційних форм. Помилки. Вирівняліва. Чітке керівництво комсомольських, партійних і професійних організацій і, нарешті, перемога. Зменшення розцінок та підвищення норми. Комуна веде перед у виробництві. За це красномовно свідчать цифри виконання плану — 103, 113, 132%. Комунари ведуть перед і в громадсько-політичному і в культурному житті фабрики. Першими із перших відгукуються на всі бойові кампанії. Треба закінчити побудову фабричного флігеля, але немає робочої сили. Комунари-швальники перетворилися на будівельників, теслярів, каменярів, землекопів — і роботу закінчено вчасно. Треба допомогти колгоспникам збирати городину, і тут комунари швальники віддають свої вихідні дні, працюють на городах.

У книжці не підроблена бадьорість, ентузіазм, що випливають з самого процесу виробництва, творчого процесу і ударництва. Проте, треба тут же від-

значити, що досить часто авторка подає матеріал надто сухо, мовою шабляного, стандартного звіту. Це, безперечно, зменшує художній рівень твору.

Показавши досить яскраво у своїх нарисі загальні, соціальні і виробничі процеси на підприємстві, розповівши про героїчну боротьбу за промфінплян комуни ім. КІМ'у, авторка рішуче уникає показу окремих, конкретних комсомольців-героїв цієї боротьби, не намагається в коротких, стислих рисах накреслити соціальне обличчя, соціальну суть цих живих борців за п'ятирічку, обмежуючись загальниками: „Комсомол“, „Братва“, „Бригада“, „Робітники“ і т. інш.).

У нарисі — художня знеосібка. Товаришка Трояновська не усвідомила того, що показ героїв соціалістичного будівництва, це — генеральна тема пролетарської літератури, і що показ цих героїв, звичайно, не відриваючи їх від цілого творчого колективу, бо ж вони репрезентують колектив, звичайно, без зайвого копирсання в одірваних переживаннях, — такий показ героїв п'ятирічки кінче потрібний.

Проте, в ряді нарисів і оповідань ми маємо намагання показати робітників ударників, конкретні постаті комсомольців. Ось перед нами свіже, просякнуте бадьорістю, оповідання М. Яновського (робітника Січневого заводу) „Зміна“ („Металеві Дні“ № 9). Без зайвої деклямації, без зайвих претенсій, надзвичайно просто, але досить яскраво автор показує постать комсомольця Сашка. Сашко — токарь. Він нещодавно закінчив ФЗУ і тепер стоїть біля верстату, поруч зі своїм батьком Іваном, кваліфікованим, старим „непереможним“ токарем“. Сашко уперто, настирливо б'ється над раціоналізацією, над удосконаленням виробничих процесів і досягає певних ефектів. З кожним днем він збільшує кількість „роликів“, що їх виточує. Обидва — син і батько, це два товариші і друзі. Син сприймає досвід старого „непереможного“ токаря“, батько сприймає і застосовує винаходи і удосконалення свого сина — комсомольця.

Обидва, старий і молодий, змагаються, свідомі своїх класових завдань, ставлячи одну мету — піднести продуктивність своєї праці і цим принести користь соціалістичному будівництву:

Два тижні пролетіли надзвичайно швидко. За ці два тижні Сашко наздогнав батька і вони виробляли вже по 43 штуки. Багато робітників, за їхнім прикладом і собі збільшили норми. Директор заводу, колишній слюсар, Антон Іванович, зустрічаючи Сашка, кожного разу казав.

— Ти, брате, у нас надійна зміна. Сашко був гордий із себе.

Молодий робітник заводу „Жовтневої Революції“ тов. А. Вайнерман теж подав невеличкий нарис „Деталь героя“ („Трибуна робселькора“ № 46) про комсомол свого заводу. В нарисі перед нами виступають два комсомольця-ентузіясти — Шура Кобозев й Льоня Бокулеско, що ударною роботою лагодять гніт № 927. На полагодження гніту потрібно 3-4 дні — це загрожує величезним проривом. Але безперервною, напруженою роботою ентузіястів-комсомольців — Шури й Льоні — гніт № 927 увімкнувся в роботу на другий день. Шура й Льоня свідомі своїх велетенських завдань, вони усвідомлюють відповідальність своєї роботи, але говорять про все це просто й без декламації.

Проте, звичайно, в заданих двох творах постаті комсомольців подані досить схематично, автори здебільшого розповідають про них, але не показують.

Також т. А. Вайнерман в своєму другому нарисі — „Його виховав завод“ („Трибуна робселькора“) ставить проблему перевиховання колишнього безпритульного Васи Матова на свідомого активного комсомольця, групорга, кращого вдарника.

Ця проблема — проблема перероблення людського світогляду, людської психології, — повинна посісти сьогодні одне з найпочесніших й найважливіших місць у пролетарській літературі. Адже ж значіння й вага цієї проблеми стає особливо конкретною й яскравою в світі тих завдань, що їх визначила XVII партконференція:

„Основне політичне завдання другої п'ятирічки — є остаточно зліквідувати капіталістичні елементи й класи взагалі, цілком знищити причини, що породжують класові відмінності, експлуатацію, й подолати пережитки капіталізму в економіці та свідомості людей, перетворити всю працюючу людність країни на свідому й активну будівників безкласового, соціалістичного суспільства“.

Тим то цікаво стичитися на нарисі А. Вайнермана „Його виховав завод“, що саме і ставить це питання — питання перевиховання. На жаль, авторові не вдалося показати цього процесу перевиховання Васи Матова на свідомого комсомольця. Автор констатує злам у психології Васи, але не показує всіх труднощів всієї складності, всіх етапів цієї перебудови, переробки Васи-безпритульного на свідомого комсомольця.

Просто складається вражіння, що на Васю „нашло просвітлення“ після кількох слів комсомольця Оренкова, сказаних менторським тоном.

„Ти довго працюєш у нас в цеху? — спитав Оренков Васю.

— 4 місяці — відповів той.

— А чому ти не вдарник?

— Не знаю“.

Вася знав, що таке вдарник, але не розумів як слід значіння цього слова. Він бачив в цеху плякати: „Робітнику, ставай до лав ударників“. Чимало чув про це на зборах, але не уявляв, що треба робити, щоб стати ударником.

„Ти мусиш краще ставитися до своєї роботи, пильно стежити за пічкою, не кидати її ніколи без вугілля, а також не покидати роботи до гудка. Зрозумів? — повчав його Оренков.

Вася зрозумів.

Гудок повідомив про закінчення перерви й, урвавши розмову, хлопці розійшлись“.

Й ось після цього відразу Вася стає свідомим кращим ударником комсомольцем й навіть групоргом. Звичайно, це звучить дуже непереконливо.

Досить вдало подано комсомольську бригаду в нарисі Комраза (робітник заводу „Жовт. Рев.“) „Перемога за нами“ („Мет. дні“ № 9). У нарисі розгорнута напружена боротьба жовтнівців за пляни, й в цій боротьбі комсомольська бригада героїчно перевищує пляни. Нарис подано в жвавому кольоритному викладі. Наприкінці нарисови тов. Комраз говорить:

„Радісною посмішкою відсвічували стомлені обличчя бригадників, які, штурмуючи вдарний плян, водночас штурмували й самих себе — виховуючи нового, свідомого робітника-ударника“.

Отже, автор цілком правильно відзначив, що людина активно пере-

робляючи виробництво, соціальні відносини, в революційній практиці перероблює й себе. Але треба відзначити, що саме цього процесу виховання нового свідомого робітника автор не показав, хоч й сказав про нього. Бо ж для цього авторові слід було б показати бригаду в усій багатогранності й складності її формування та розвитку й випнути всю складність перевиховання людини в цій бригаді в процесі боротьби за промфінплян.

Взагалі наші автори-початківці здебільшого ще не спромоглися художньо випнути й переконливо показати цей складний діалектичний процес — людина, перероблюючи виробництво, створюючи нові соціальні відносини, в революційній практиці перероблює себе.

Нарешті, ще кілька слів про поезії з комсомольською тематикою. Пердусім треба відзначити, що наші ударники-поети, ще надто мало приділили уваги комсомолові.

Комсомолу присвячує свої вірші т. Плоткін (ударник школи водників). У перших віршах т. Плоткіна про комсомол ще сильно відчуються загальники, схематизм, але відчувається й намагання (особливо в його останніх віршах) увімкнути в показ конкретних комсомольців, конкретних бійців п'ятирічки. Ось перед нами комсомолец-вантажник і бригадир Силін. Ось у вірші „Ударницьке“ т. Плоткін розповідає про комсомольця Петруху-слюсаря.

„Залізний порох
в обличчя русе.

Очі-юнь —

„КСМ“. Вогні.

Кучерявий

Петруха-слюсар

П'ятирічки

виковує дні“.

Про комсомол соціалістичних ланів розповідає т. Плічко (ударник Замо-скворецького полка) в своїй вірші „До нового бою“ („Мет. дні“, № 8).

„Комсомол іскристо

В поле вирушає

Кидає в колодеса

Вистадений спів:

— Боротьба велика

За нові врожаї,

Боротьба колгоспів

Проти глитаїв.

Комсомолец твердо

Знав й буде знати

(Особливо треба
Знати це тепер):
Своєчасно з поля
Урожай збирати.
Підкувати хлібом
Свій СРСР“.

Ударну роботу комсомольських бригад на колгоспницьких ланах змальовує у своїй поезії „Гартовані ночі“ („Мет. дні“ № 9) П. Гонак (студент-ударник Індустріального робфаку).

„Вечір зорі над степом розвіяв.

А лани — як удень, гомонять.

В поле вийшла вечірня зміна

Колосисту озиму збирають.

Ніч безжмарна, як день був сьогодні.

Місяць хай мов прожектор пала.

Комсомольці бригади виводять

На озиму за яр із села.

Тріск моторів,

Пісень перебори,

А в піснях чути праці зміст.

Наче серце своє до мотору

На всю ніч увімкнув моторист“.

Проте, треба відзначити, що в поезіях про комсомол ще відчуються „загальники“, відчувається метода художньої знеосібки.

Отже, закінчуючи наш короткий огляд творів ударників Одеси з комсомольською тематикою, ми мусимо відзначити, що в основному робітники-ударники Одеси увімкнулися в показ ленінського героїчного комсомолу, хоч ще і не в достатній мірі. Вряді творів молодим авторам вдалося показати комсомол в боротьбі за вищі форми соціалістичної праці, в героїчній боротьбі за раціоналізацію, в боротьбі за виконання й перевиконання плянів, вдалося окремим авторам, хоч й не досить глибоко й повно, показати по-статі окремих героїв комсомолу. Проте, у творчості молодих авторів відчувається метода художньої знеосібки в показі людей, героїв п'ятирічки. Цю знеосібку автори мусять конче зіквідувати, усвідомивши, що показ героїв п'ятирічки — генеральна тема пролетарської літератури. Робітники-ударники мусять глибоко й всебічно показати процес перевиховання, переробки людини, показати як, якими шляхами той чи той робітник прийшов до ударництва, до комсомолу, показати в усій діалектичній складності процес — людина, активно перероблюючи виробництво, соціальні відносини, в революційній практиці перероблює одночасно себе.

О. Жданович

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

РАПОРТУВАТИ УХ-РІЧЧЮ ЖОВТНЯ СПРАВА ЧЕСТИ ПИСЬМЕННИКІВ ПРОЛЕГАРІАТУ

ДО ВСІХ ПИСЬМЕННИКІВ ТА
ПОЕТІВ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ
ЗВЕРТАЄТЬСЯ КОМСОМОЛ ТА
РОБІТНИЧА МОЛОДЬ
Д Н І П Р О Б У Д У

Товариші!

НАША країна переможно закінчує першу п'ятирічку. Робітничая класа за проводом ленінської комуністичної партії більшовиків, переболюючи всі труднощі, успішно здійснює будівництво соціалізму.

Десятки нових домен запалює воля робітничої класи на тому місці, де ще вчора був голий степ. Сотні тисяч кілометрів рейок лягають на землю безмежної радянської країни, з'єднуючи найвіддаленіші кутки республіки рад.

Сталінські набої — сталеві коні соціалістичних тракторних заводів вкривають колгоспні лани, стаючи могутньою зброєю соціалістичної перебудови села. Вивершується в основному 1932-33 року суцільну колективізацію села й ліквідацію на цій базі куркульні як класи. Змінюється обличчя країни. Перекроюється географія республіки, ламається старий побут, старі розуміння, звички, навички.

Друга п'ятирічка повинна ліквідувати класи, повинна ліквідувати коріння, що породжують класові протиріччя. Пролетаріят, перетворюючи світ, перероблює себе, перевиховує трудяще селянство на активних і свідомих будівників соціалістичного будівництва. В цій велетенській роботі пролетаріатові має допомагати й художня література.

Немає вдячливішої теми для письменника та поета, ніж героїна нашої боротьби. Немає почеснішого обов'язку, ніж створити такий художній твір, який був би найюстрішою зброєю в руках партії в справі виховання трудящих мас, який у всій широчині та різноманітності показав би партію більшовиків-ленінців, багатомільйонний ленінський комсомол, героїчний пролетаріят Радянського Союзу та його робітничу молодь.

Уже витоплено перші тонни магнетиторського чавуну. Ще два місяці гордість пролетаріату всесвіту, — наш Дніпрельстан дасть перший струм соціалістичній промисловості. Ми, комсомольці й робітничая молодь Дніпробуду, всі свої сили, всю свою свідомість віддали будівництву Дніпрельстану. Наші бригади, Попова, Ткаченко, Дудника, Бельного, Кравченка, Кушинецького, бригади греблі й перемички стверджують найгеніальніший прогноз проводиря партії т. Сталіна про те, що праця наша стала справою чести, справою слави, справою відваги й героїства.

Наближаються XV роковини Жовтня. В цей всесвітньо-історичний славетний ювілей, робітничая класа Радянського Союзу та й цілого світу підсумовуватиме перемоги за п'ятнадцять років диктатури пролетаріату. До цього ювілею і ви, письменники, повинні рапортувати про перемоги пролетаріату словом художника-більшовика.

До цього рапорту треба готуватися вже сьогодні.

В літературній дискусії, що нещодавно була між комсомолом, РАПП та ВУСПП, пролетарські письменники

усвідомили причини відставання пролетарської літератури від завдань реконструктивної доби. Пролетарські письменники зобов'язалися в історично-найкоротші строки подолати це відставання, перебудовуючись під гаслом за „Магнетобуди літератури, за поворот літератури обличчям до комсомолу“. *Отже, комсомол та робітнича молодь Дніпробуду разом з центральним органом лєнінського комсомолу „Комсомольцем України“ пропонують оголосити творчу мобілізацію письменників та поетів на кращї твори про героїчну боротьбу пролетаряту, керованого від комуністичної партії.*

Творча мобілізація повинна відбутись під знаком найширшого соціалістичного змагання й дати в наслідок високоякісні романи, оповідання, поеми про молодь і для молоді.

Ми пропонуємо організувати всеукраїнський конкурс „імени ХV-річчя Жовтня“ на кращїй літературний твір.

Кожний письменник і поет, який хоче взяти участь у цьому конкурсї змаганнї, оголошує в „Комсомольцї України“ себе за мобілізованого і подає творчу заяву.

Письменник у своїй роботї повинен прораховувати на всебічну допомогу,

від лєнінського комсомолу. *Тому ми вважаємо за потрібне широко обговорити пляни конкурсу - змагання, пляни окремих письменників та письменницьких бригад, які бажать взяти участь у змаганнї, щоб провести цим самим конкурс - змагання якнайорганізованїше.*

Приходьте до нас на заводи, цехи на будівлі — тут ви знайдете багатий для себе матеріал! І ми, робітнича молодь, об'єднана в керований від партії лєнінський комсомол допоможемо вам узагальнити цей матеріал, щоб він був на рівні великих ідей Маркса, Лєвіна, Сталїна.

Творчу мобілізацію оголошено! До роботи товаришї!

Магнетобуди, Дніпробуди рядянської індустрії створені, письменники пролетаряту повинні створити Дніпробуди, Магнетобуди літератури.

Нехай ця творча мобілізація, нехай це соціалістичне змагання стане для вас справою чести, відваги й героїства й піднесе пролетарську літературу на вищїй рівень — рівень завдань реконструктивної доби.

*Від імени 9.000 комсомолїї
Дніпробуду—Райком АКСМ
Редакція газети „Комсомолець України“.*

ПОСТАНОВА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ „МОЛОДНЯКА“

1. Загальні збори спілки комсомольських пролетарських письменників „Молодняк“ палко вітають історичної ваги рішення ЦК ВКП(б) від 23-IV-32 р про перебудову літературно-художніх організацій.

Велетенські досягнення соціалістичного будівництва, здобуті робітничою класою в спілї з трудящим селянством на основі здійснення генеральної лінії партії під керівництвом Лєнінського ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У дали можливість зростати з року в рік пролетарській літературі, зрости новим кадрам цієї літератури та забезпечили поворот письменників - попутників до соціалістичного будівництва.

2. Тї надбання, що за весь пройдений етап здобула пролетарська літера-

тура, а також досвід боротьби з усіякими проявами правого та „лівого“ опортунїзму, з різними ворожими пролетарській ідеології течїями (хвильовїзм, воронщина, переверзівщина, літфронтівщина та інш.) є наслідок впертої боротьби за генеральну лінію партії, за глибоку партійність літератури, за оволодіння теорії Маркса - Лєвіна Сталїна.

3. За проводом партії і при активній допомозі лєнінського комсомолу пролетарська література поповнилась новими творчими кадрами з ударників фабрик, заводів, радгоспів, колгоспів, дедалі все більше зміцнюючи зв'язок зі всім фронтом радянської літератури.

4. В той же час ряміц пролетарських літературних організацій стають на перешкодї до подальшого могутнього зросту всієї радянської літератури, до виконання історичних постанов ХVІІ партійної конференції ВКП(б),

стають на перешкоді створенню „Магнетобудів“ літератури.

Постанова ЦК дає величезну базу для буйного розвитку радянського мистецтва і літератури, викликає великий творчий ентузіазм радянських письменників, дає могутній стимул для розгортання соціалістичного змагання, творчої дискусії.

5. Ідучи в спілку радянських письменників, ми закликаємо всіх письменників, які входили до ліквідованого тепер „Молодняка“, бути активними

учасниками міцної, ідейно-згуртованої на основі генеральної лінії партії, спілки радянських письменників, боротися в ній за партійні високохудожні твори, творити велику соціалістичну літературу, даючи жорстоку відсіч всіляким ворожим антипролетарським ухилам й впливам в літературно-творчій роботі*.

*) Редакція поділяє думку про цю постанову „Молодняка“, що її викладено в редакційній статті „Комсомольця України“.

ВІТАЄМО ІСТОРИЧНУ ПОСТАНОВУ ЦК ВКП(б)

Постанова комуністичної фракції ВУСПП від 3-V-32 р. на доповідь тов. Ів. Кириленка про постанову ЦК ВКП(б) від 23-IV-32 р.

1. Комуністична фракція ВУСПП одностайно вітає постанову ЦК ВКП(б) від 23-IV-32 р. „Про перебудову літературно-художніх організацій“, вважає цю постанову за документ історичної важливості та приєднується до неї цілком і повністю.

Як наслідок переможного будівництва соціалізму в нашій країні, значно зросли сили пролетарської літератури. Семе це уможливило ліквідацію окремих організацій пролетарської літератури, „рямці яких зараз стають вже вузькі, гальмують серйозний

розмах художньої творчості“ та створення єдиної спілки радянських письменників.

2. Під проводом ЦК ВКП(б) величезну боротьбу за лінію партії у літературі провела Всеукраїнська спілка пролетарських письменників — ВУСПП. Ліквідуючи нині цю організацію, письменники-комуністи в лавах майбутньої спілки радянських письменників будуть і далі вперто боротися за партійність мистецтва, за Магнетобуду літератури, проти класового ворога, його агентури — опортунізму різних гатунків.

3. Комуністична фракція доручає секретаріатові ВУСПП негайно скласти ліквідаційні збори членів ВУСПП, провести ліквідацію секцій ВУСПП, периферійних організацій, друкованих органів ВУСПП та творчих уступівських угруповань.

Для розроблення проекту резолюції яку від імені фракції запропонувати загальним зборам ВУСПП, обрати комісію в складі т.т. Ів. Микитенка, Ів. Кириленка, Я. Городського.

НА ЛІКВІДАЦІЙНИХ ЗБОРАХ „МОЛОДНЯКА“

Ліквідаційні збори харківської організації Всеукраїнської спілки комсомольських пролетарських письменників „Молодняк“ відбулися 8-го травня ц. р. в будинку літератури імені В. Блакитного.

У вступній промові про реалізацію постанови ЦК ВКП(б) від 23-IV-32 р. тов. П. Усенко підкреслює, що ця по-

станова має історичне значення. Цілком логічно випливаючи з попередніх вказівок комуністичної партії та з рішень XVII партконференції, постанова „Про перебудову літературно-художніх організацій“ підіймає літературний рух в цілому Радянському Союзі на новий вищий етап. Характеризуючи шляхи ВОАПП'у, тов. Усенко докладно зупинився на 5-тирічній роботі „Молодняка“, яка провадилась під постійним керівництвом ЦК ВКП(б)У, у найщільнішому зв'язку з ленінським комсомолом. Ідучи до нової спілки

радянських письменників, ми мусимо насамперед активізувати свою творчість, насичуючи її ленінською більшовидською партійністю, мусимо рішуче скритикувати всі помилки та зриви, що аж до останнього часу мали місце.

Обговорюючи завдання реалізації постанови ЦК ВКП(б), молодняківці одноставно вітали її, як документ величезного політичного значення. Товариші Г. Мізюн. П. Резніков, М. Шеремет, Г. Гельфандбейн, С. Крижанівський, І. Гончаренко, І. Бойко, І. Юрченко, І. Сліпка та інші у своїх промовах, докладно характеризуючи насамперед політичну вагу постанови, зупинялися на питаннях творчого порядку і загострили увагу на дотеперішній роботі творчих угруповань; на ставі критики, роботи з ударницьким робітничим призовом тощо.

Тов. Мізюн підкреслює потребу дати рішучу відсіч тим окремим письменникам, що намагаються використати постанову ЦК в своїх особистих та групових інтересах. Т.т. Шеремет та Крижанівський розцінюють постанову як рушій піднесення нашої творчої роботи. Тов. Гельфандбейн акцентує потребу поглибленої критики всіх помилок та хибних тверджень, що мали місце в нашій роботі. Т. т. Ре-

зніков, Гончаренко, Юрченко зупинялися на спільній роботі з ленінським комсомолом. Маючи досвід і певні (хоч і не цілком задовільні) досягнення в цій справі, ми мусимо виконати завдання, що його висунув комсомол — створити збірний позитивний тип героя нашої доби.

Під час дебатів виступив Є. Фомін. Цей виступ показав, що Фомін нічого не зробив, щоб справді перебудуватись. Як підкреслив у своїй промові тов. Гончаренко, виступ Фоміна є двуручаїдкий. Фомін заявляє, що під час писання ворожої книжки „Засідання героїв“, він був „залий на радянську владу“ і в той же час намагається заперечити вірні висновки статті групи молодняківців, називаючи цю статтю „контрреволюційною“.

Цей одинокий виступ Фоміна зустрів рішучу відсіч від усіх товаришів, що виступили у дебатах.

Підсумовуючи дискусію, тов. Усенко зазначив, що виступи молодняківців свідчать про вірне розуміння постанови ЦК ВКП(б), про те, що при новій спілці радянських письменників ми будемо ще тісніше працювати з ленінським комсомолом.

Збори одноголосно схвалили постанову, в якій вітають рішення ЦК ВКП(б).

НА ЛІКВІДАЦІЙНИХ ЗБОРАХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВУСПП

7 травня в будинку літератури ім. Блакитного відбулися велелюдні збори харківської організації ВУСПП разом з Всеукраїнським секретаріатом ВУСПП. На збори прийшли також всі радянські письменники, чимало робітників мистецтва, видавництва, студентів, літгуртківців. В президії — члени харківського та Всеукраїнського секретаріатів ВУСПП. Під бурхливі оплески до президії обирають Політбюро ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У і персонально т. т. Постишева, Рудзутака, Затонського, М. Горького.

З розгорнутою доповіддю про реалізацію постанови ЦК ВКП(б) від 23-IV виступив тов. Ів. Микитенко.

Доповідач щільно поведнав розгляд цієї постанови з аналізою успіхів будівництва соціалізму в СРСР.

Тов. Микитенко докладно зупинився на тій значній роботі, що її проробили під проводом партії ВОАП, РАПП, ВУСПП, „Молодняк“. Він скритикував також усі помилки та хибі, що були в практиці цих організацій.

В другій частині доповіді тов. Микитенко висвітлив ті нові завдання, що стоять тепер перед радянськими та пролетарськими письменниками, які йдуть до створення своєї єдиної спілки радянських письменників.

Жваві дискусії на доповідь тов. Микитенка показали, що основні письменницькі маси правильно розуміють постанову ЦК. Всі промовці одноставно вітали рішення ЦК ВКП(б).

Тов. О. Копиленко, правильно критикував хибі в минулій роботі ВУСПП, але промовець не до кінця був на принциповій височині. Поперше, він не помітив боротьби ВУСПП за ліній партії, подруге, тов. Копиленко звільнив себе від визначення тих завдань, що

зараз стоять перед ним та всіма радянськими письменниками. Алеж, як і решта товаришів, О. Копиленко підкреслив надзвичайне значення ухвали ЦК.

Дальші промови з'ясували—в чому полягала однобічність виступу тов. Копиленка, який, як підкреслили товариші, разом з усіма радянськими письменниками працюватиме в єдиній спільці та органічно перебудовуватиметься.

Просякнутий самокритикою був виступ тов. *Л. Первомайського*. Він визнав свої помилки політичного, творчого та громадського порядку й рішуче поставив питання письменницької перебудови. Свою промову *Л. Первомайський* закінчив новими віршами. Тепер треба чекати, щоб письменник на практиці здійснив ті вимоги, які він сам до себе на зборах поставив.

Тов. *О. Полторацький* критикував діяльність „Нової Генерації“, до якої він свого часу належав. Саме робота ВУСПП призвела до ліквідації цього дрібнобуржуазного об'єднання.

ПРО ПЕРЕБУДОВУ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Останнього вивершувального року першої п'ятирічки на порозі другої п'ятирічки перед усією радянською письменницькою громадськістю стоїть завдання найбільшої мобілізації сил письменництва для творчої участі у великому будівництві, керованому комуністичною партією. У Союзі Радянських республік зросла, розвивається і далі квітне література. Робітники й колгоспники, загартовані в революційній боротьбі, проходячи школу ленінської культурної революції, висунули з своїх лав нові кадри письменників, що вже створили видатні художні твори. Чимала й краща частина письменників з інтелігенції зрозуміла велику правоту і всевітньо-визвольне значення справи робітничої класи, гегемона всіх трудящих у боротьбі за знищення самої можливості експлуатації людини людиною і стала на шлях активного підтриму політики радянської влади.

Постанова Центрального Комітету ВКП(б) про перебудову літературно-художніх організацій утворює якнай-

Виступали ще т.т. *Бард, М. Тардов, Гольдес, Ауслендер, Галушко*.

З промовами, які доповнювали доповідь тов. Микитенка, виступили т.т. *Я. Городської, С. Шупак, Б. Гірчак, М. Новицький*. Вони спинилися на політичному значенні ухвали ЦК, загострили питання творчого порядку, читання критики тощо.

Після кінцевого слова тов. Микитенка збори одноголосно ухвалюють резолюцію. Збори вітають постанову ЦК ВКП(б), обіцяють докласти всіх сил, щоб перебудувати літературний фронт, закликають письменників радянської України під проводом ЦК КП(б)У, зокрема майбутню харківську організацію під проводом ХМПК стати до впертої роботи коло створення Магнетобудів літератури.

Ліквідаційні збори ВУСПП закінчилися виступом голови зборів тов. *Шушова*, який коротко зупиняється на найважливіших завданнях майбутньої спільки радянських письменників.

сприятливіші умови для творчої роботи всіх письменників, що „підтримують платформу радянської влади і прагнуть взяти участь у соціалістичному будівництві“.

Російська Асоціація Пролетарських Письменників (РАПП), утворена перших років непу для зміцнення позицій пролетарської літератури в обстанові, коли ще великий вплив був чужих елементів у літературі, на даному етапі виявила в своїй діяльності небезпеку групової замкненості, відриву від політичних завдань сучасності і самоізоляції від кращої частини письменників, що повернули в своїй ідейно-творчій роботі до пролетаріату.

Постанова ЦК полегшує всім письменникам спрому, подолавши вузькі групові інтереси і навички, щонайенергійніше повернути свої творчі зусилля на участь, з допомогою засобів мистецтва, в переможній боротьбі пролетаріату за перетворення всіх трудящих на активних і свідомих будівників соціалізму.

Літературні організації РСФРР закликають усіх радянських письменників згуртуватися разом із рештою трудящих навколо компартії, керованої Ленінським Центральним Комітетом. Літе-

ратурні організації РСФРР ухвалюють для здійснення постанови ЦК про утворення єдиної спілки радянських письменників скликати позачерговий з'їзд радянських письменників. Для керування наявними літературними організаціями, готування й проведення з'їзду утворити організаційний комітет в такому складі:

М. Горький — почесний голова, Гронський — голова, Кірпи́тін — секретар, Асєєв, Фіногєнов, Бахметьов, Березовський, Безименський, Біль-Белоцерковський, Жі́та, Замойський, Вс. Іванов, Кіри́шон, Лєонов, Малишкін, Павленко, Панфьоров, Сейфуліна, Слов'янський, Серафимович, Ставський, Тихонов, Фадєєв, Федін, Чумандрін, Підписали:

З доручення ВССП — Лєонов, Павленко, Малишкін, Огєєв, Іванов, Лідін, Інбер, Сейфуліна.

З доручення РАПП — Авербах, Кіри́шон, Фадєєв, Безименський, Серафимович,

Панфьоров, Ставський, Гладков, Б. Ілєш, Шолохов.

З доручення РОПКС — С. Под'ячев, Демидов, Замойський, Дорогойченко. Пермі́тін, Ів. Марков, Батрак, Семенов.

З доручення ЛОЧАФ — Дєхтярьов, Новіков-При́бой, І. Сєльві́нський, Луговський.

З доручення „Перевала“ — Ів. Катєєв Губєр, Зарудін.

ПОСТАНОВА РАПП

Правління Асоціації Пролетарських Письменників (РАПП) оголошує Асоціацію за ліквідовану і ухвалює передати організаційному комітету свої журнали, фінанси й майно.

Літературні гуртки на підприємствах продовжують свою роботу.
Секретаріат РАПП: Л. Авербах, І. Макарьєв, А. Фадєєв, В. Кіри́шон, Ф. Панфьоров.

ВІД РЕДАКЦІЇ

З незалежних від редакції причин в цьому числі журналу редакція не мала можливості вмістити розгорнутий матеріал про реалізацію ухвали ЦК ВКП(б) з 23-IV-32 р.

Цей матеріал буде вміщено в наступному числі.

74455

ЦЕНТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

ГАРТ

А Р Т

ВСІМ, ХТО ХОЧЕ ПРОТЯГОМ 1932 РОКУ БУТИ В КУРСІ СПРАВ ПРОЛЕТАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ Й ЗНАЙОМИТИСЯ СВОЄЧАСНО З НОВИМИ ТВОРАМИ ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ТАК УКРАЇНСЬКИХ, ЯК І ЗАКОРДОН-
x x x x x x x x НИХ, НАГАДУЄМО: x x x x x x x x

ЧИТАЙТЕ ≡ ПОШИРЮЙТЕ ≡ ЖУРНАЛ „ГАРТ“

ОРГАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
ШОСТИЙ РІК ВИДАННЯ • ЗА РЕДАКЦІЮ: І. КИРИЛЕНКА (відповід. редак.),
Б. КОВАЛЕНКА, В. КОРЯКА, І. КУЛИКА, І. МИКИТЕНКА, Г. ОВЧАРОВА,
x x x x x x x x x x С. ЩУПАКА x x x x x x x x x x

В „ГАРТІ“ 1932 РОКУ ЧИТАЙТЕ:

Романи, повісті, оповідання, новелі, поеми, вірші, подорожі, літе-
ратурно-критичні статті, нариси, репортаж, нотатки, огляди, рецен-
зії, літературні пародії, українську й закордонну хроніку і т. інш.
Крім творів українських пролетарських письменників, журнал мі-
ститиме твори західноукраїнських письменників, а також переклади
::: з видатніших чужоземних революційних письменників :::

НАШІ СПІВРОБІТНИКИ:

Л. Авербах (Москва), М. Альбертон (Дніпропетровське), Г. Баглюк (Ар-
темівське), Б. Бездомний (Харків), Й. Бехер (Берлін), Д. Бобриньк, В. Бо-
бинський (Харків), Владіслав Броневський (Варшава), Б. Буачидзе (Тифліс),
М. Булатович, М. Бірюков (Харків), Ф. Вайскопф, Е. Вайнерт (Берлін),
Д. Вишневецький (Харків), Р. Вульф (Нью-Йорк), А. Габор (Берлін), В. Гай-
воронський (Артемівське), В. Грюнберг, А. Готопп, (Берлін), Майкл Голд
(Нью-Йорк), Е. Гірчак, К. Гордієнко, Я. Городської, М. Гасько, Г. Гельфанд-
бейн, С. Голованівський, Я. Гримайло (Харків), А. Гідаш (Москва), О. Гу-
реїв (Кривий Ріг), М. Доленго, І. Дубинський, А. Дикий (Харків), Н.
Забіла, Л. Зимний (Харків), М. Залка (Москва), Ю. Зоря, М. Зісман (Київ),
Б. Іллеш (Москва), М. Ірчан (Харків), Г. Каган (Москва), І. Кириленко,
В. Кузьміч, І. Кулик, А. Клоччя, В. Коряк, Р. Кушнарьов-Пример, А. Каган,
І. Каляник, З. Кац (Харків), Б. Коваленко (Москва), П. Кононенко (Ох-
тирка), К. Клебер (Берлін), В. Кліментіс (Братіслава), О. Кундзіч, Іван Ле
(Київ), М. Ледяно І. Микитенко, М. Майський, М. Мотузка, В. Мисик,
С. Мандрівний, І. Муратов (Харків), В. Миколок (Одеса), Я. Мацієвич
(Зінов'ївське), Д. Надійн (Миколаїв), М. Нагнибіда, Дм. Ніценко, М. Но-
вицький (Харків), М. Олійник (Кр. Ріг), Г. Овчаров (Харків), Л. Підгайний
(Київ), П. Пела (Одеса), Л. Первомайський, Л. Пюнтек (Харків), Ів. Пу-
стинський (Дніпропетровське), А. Сінклер (Нью-Йорк), В. Сухино-Хоменко,
М. О. Скрипник, В. Собко, Л. Скрипник, В. Сосюра (Харків), Я. Савченко,
Л. Смілянський (Київ), А. Селівановський, В. Сутирин (Москва), М. Тар-
новський (Нью-Йорк), М. Терещенко (Київ), Ів. Топчій, І. Ткачук, І. Тка-
ченко (Харків), С. Тудор (Львів), П. Усенко, С. Федчишин, Л. Чернець,
Г. Шишов, А. Шмигельський, М. Шеремет, Н. Щербина, С. Щупак (Хар-
ків), Д. Чепурний (Київ), В. Чигирин (Дніпропетровське), І. Юрченко
x x x x x x x x (Харків), Б. Ясенський (Москва) та інш. x x x x x x x x

П Е Р Е Д П Л А Т А :

на 1 рік — 5 крб., на 6 міс. — 3 крб. 25 коп., на 3 міс. — 1 крб. 75 коп
на 1 місяць — 65 коп. Окреме число — 75 коп.

П Е Р Е Д П Л А Т У П Р И Й М А Є :

Союздрук, його філії та пошт. підприємства по всьому Союзу

ГАРТ

ВСІ КОМСОМОЛЬСЬКІ ТА КУЛЬТОСВІТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЛІТЕРАТУРНІ ГУРТКИ,
РОБІТНИЧІ КЛЮБИ, ШКОЛИ, ВИШ'І, БІБЛІОТЕКИ, ЧИТАЛЬНІ,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ЧИТАЙТЕ
ПОШИРЮЙТЕ!

МОЛОДНЯК

ОРГАН ЦК ЛКСМУ

РІК ВИДАННЯ

ШОСТИЙ

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ТА ГРО-
МАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ІЛЮСТРОВА-
НИЙ ЖУРНАЛ-МІСЯЧНИК

МОЛОДНЯК містить актуальні ґрунтовні статті з питань національної політики партії, культурної революції і роботи комсомолу. Широко висвітлює в статтях, нарисах, хроніці досвід роботи комсомолу на всіх фронтах соціалістичного будівництва та на фронті культурної революції

МОЛОДНЯК повно висвітлює процес розвитку радянської літератури на Україні, друкує твори комсомольських письменників, робітників-ударників закликаних до літератури, розгортає огляд комсомольської літератури, борючись за створення Магнетобудів літератури. Містить твори видатних українських поетів, письменників, драматургів, критиків та революційних письменників Заходу і Сходу. На сторінках „МОЛОДНЯКА“ висвітлюється участь комсомолу України в галузі суміжних мистецтв (образотворчого фронту, театру, музики та кіно у „МОЛОДНЯКУ“ — великий розділ бібліографії та хроніки

ДО ВІДОМА АВТОРІВ:

Рукописи до редакції треба надсилати переддруковані на машинці на однесму боці аркуша. На рукописові обов'язково ставити справжнє прізвище автора і точну домашню адресу. В рецензіях на книжки, крім назви й автора, треба зазначати видавництво, тираж, кількість сторінок, ціну, рік видання. Не прийняті до друку рукописи, менші як на пелесину друкованого аркуша а також рукописи, ухвалені до друку, — редакція не повертає

ПЕРЕДПЛАТА

На рік . . . 4 крб. — коп.

На 6 місяців . 2 крб. — коп.

На 3 міс. . . 1 крб. 20 коп.

Ціна окремого номера 50 коп.

ВСЮ ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЄ ВИКЛЮЧНО ПОШТА

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Харків, 21, ПУШКІНСЬКА, 46. „Молодіяк“ Телеф. 57-28